Всесоюзная БИБЛИОТЕКА имени В. И. Ленина

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Советэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 58 (5210)
Воскресенье
Мартын
23
1947 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

НЭГЭДЭХИ НЮУР

Түрүүшүүлэй дуршэлые бүгэдын шадабари болгое!

С. ТАНХАСАЕВ. — Уялга ба үүсхэл.

Б. БАЗАРОН — Ульгам агтын урмада.

ХОЕРДОХИ НЮУР

П. ПЕТУХОВ.—Советскэ гүрэнэй хүсэ шадалай булаг.

Н. СОРДОХОНОВ.—Хүтэлбэриин орондо хооһон тогтоол

ГУРБАДАХИ НЮУР

Колхозоо баян болгохо арга дүрэн бии (Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой суглаан дээрэ).

ДҮРБЭДЭХИ НЮУР

Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Советдэ.

Арадай творчество һалбаран хүгжэнэ

...нһайханай хүдөөгэй самодеятельностиин харалгануудай һүүлээр ...Удэ городто республиканска ...лга боложо һаяхан дүүрэбэ.

...харалгада манай республикин бүхы аймагууд ба городуудай ...самодеятельнэ коллективүүд ...далсажа, өөһэдынгөө творческо ...лтые столицын ажалшадта хаа.

...гуулхэ Октябрьска Социалистическэ Революциин 30 жэлэй ойн ...та зорюулагдаһан энэ харалгын ...зорилгонуудынь хадаа: самодеятельнэ коллективүүдэй идейно-...йайханай хэмжээе дээшэлүүлхэ, ...нэй репертуарые үргэдхэжэ, ...ө-уеын шэнэ зохеолнуудаар ...дэрүүлхэ, хүдэлмэришэд, колхозчидууд ба интеллигенциие болон ...рэй бүлэнэрые самодеятельнэ коллективүүдтэ олоноор хабаадуулах, ...шэнэ коллективүүдые эмхидхэхэ, ...дабари бэлигтэй хабаадагшадые ...эрхим коллективүүдые элирүүлэн ...рхойлхо ябадалнууд мүн байна.

...нгэрөөшэ харалган хадаа эдэ зононуудые һайнаар дүүргэжэ, ...адай творчествын ургажа байһане харуулба.

...өрынгөө шадабари бэлигэй ошые ...дал хүсэн соонь сасаруулан баруулха арга-боломжо гансахан ...манай советскэ орон дотор бии ...шэ.

...Хаанта засагай үедэ бурят-монгол ...ад уранһайхан гээшые огто мэ...гүй, «а» үзэгшье һураха эрхэгүй ...гаа һэн.

...гансахан лэ советскэ засагай ...аар, агуулхэ ород арадай туһа-...жаар манай бурят-монгол арад ...аараа социалистическэ ба хэл-...маягаараа национальна культуй болоһон байна.

...нөөө үнгэргэдэһэн уранһайханай ...модеятельностиин харалгануудта ...тай, эмэгтэй колхознигууд, пред...тинууд ба МТС-үүдэй хүдэлмэ...шэд ба албахаагшад—хамта 4 ...та гаран хүн хабаадалсажа, республикынгаа ажалшадай үмэнэ самодеятельнэ искусствын хэлбэришэ... ургажа байһаниие гэршэлэн ...үүлһан байна.

...Республикын олонхи аймагууд ...городууд эдэ харалгануудта муу ...өөр бэлэдхэ. Илангаяа Бичурын, ...багатайн, Сэлэнгын, Заиграйн, ...ын аймагуудай партийна, советска ба комсомольско организациуд арадай талантнуудые элирүүлэн дэбжүүлхэ талаар нилээд ехэ ...ндхэлэй хүдэлмэри ябуулһан бай. Жэшээлхэдэ, гансахан Бичурын ...огой семейскэ хорой коллектив ...гаран хүнһөө бүридэһэн ба республиканска харалгада хабаадалгад хоёрдохи шанда хүртэһэн байна. Сэлэнгын аймагай Тельманай нэрэмжэтэ колхозой драматическэ коллектив улам саашаа ургажа, шэнэ номернуудые харуулаад, нэгэдэхи һуури эзэлбэ.

Уранһайханай самодеятельностиин республиканска харалгые эмхидхэлэй комитет болбол уранһайханай самодеятельностиие хүгжөөхэ ябадалда эдибхитэй хабаадаһанай түлөө 35 хүндэ шан хүртөөһэн ба 160 хүндэ грамота барюулһан байна.

Хэрбээ Бурят-Монголой бүхы аймагуудта уранһайханай самодеятельностиин хойноһоо ехото анхаралаа табяад байгаа һаань арадай бэлиг талант бүри ехэөр хүгжэхэ байгаа. Тэд Кяхтын, Хориин Баунтын ба бусад аймагуудай хүтэлбэрилхы организацинууд энэ шухала хэрэгтэ һанаагаа табинагүй. Тэрэнэй гэмээр эдэ аймагуудта уранһайханай самодеятельность урагшаа ябахаяа огто болишоһон байна, республиканска харалгада юушье харуулжа шадаагүй.

Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, уранһайханай литература ба искусство болбол арад зониие, илангаяа зөлуушуудые коммунистическэ сурталаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ туйлай ехэ удхашанартай юм гэжэ ВКП(б)-гэй ЦК-гэй нэгэнтэ бэшэ заһан зааварие үшөөл ойлгоогүй ябадал мүн болоно.

Советскэ хүнүүдые идейнэ ба культурнаар хүмүүжүүлхэ шухалын шухала арга зэмсэгүүдэй нэгэн болохо самодеятельнэ искусствые хүгжөөн дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ аймагуудай партийна ба советскэ хүтэлбэрилэгшэд, культурно-просветительнэй тахагуудай хүдэлмэрилэгшэд халуун оролдолго гаргаха ба искусствын мэргэжэлтэй сагүргэлжын туһаламжа үзүүлжэ байха ехотой.

Самодеятельнэ искусствын урда ямар зорилгонууд табигдаад байнаб гэхэдэ, түбхын түрүүндэ мүнөө туйлаһан амжалтануудаа батадхан бэхижүүлхэ, репертуэрайнгаа идейно-политическэ ба уранһайханайнь хэмжээе мүнөөдэрэй эрилгэнүүдтэй зохилдуулан дээшэлүүлхэ, арадай творчествые улам саашадань дэлгэрүүлхэ ябадал мүн болоно.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуусхэ дайе илалта түгэлдэрөөр дүүргэд, мүнөө ажахыгаа һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхын тула эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллажа байһан манай арад болбол культурнаар амарха ба өөрынгөө гэгээрэл болбосоролые дэшэлүүлхэ дура хүсэлтэй. Энэ дура хүсэлые дүүргэхэ гэшэ тон хүндэтэй хэрэг мүн. Энэ хадаа уранһайханай самодеятельностиин улам үргэдхэ, улам удхатай ба һонирхолтой болохо ябадалые эринэ.

Агуусхэ Октябриин XXX ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөн

Түрүүшүүлэй дуршэлые бүгэдын шадабари болгое!

★

АНТОН ВОРОНИН—ЦЕХЫН ЭРХИМ НАЧАЛЬНИК

Үйлэдбэрилэгдэжэ ба болбосоруулагдажа бэлэдхэгдэһэн бүхы детальнуудые хабсаргаха цех хадаа эгээл харюусалгатай хүдэлмэрие дүүргэдэг байна. Гүрэнэй заводой энэ цехые эрхим дуршэлтэй нүхэр Антон Андреевич Воронин хүтэлбэрилдэг юм. Энэ цехын хүдэлмэри хадаа үйлэдбэриин бүхы дүнгүүдые гаргаха ябадалые гол түлэб шинджэнэ.

Гүрэнэй заводой коллективүүдэй дунда 1947 оной январь ба февраль һаранууда нүхэр Ворониной хүтэлбэрилдэг пех ажалайнгаа даалгабариие үлүүлэн дүүргэжэ мүрысөөндэ түрүү һүүри эзэлһэн байна. Энэ цехын коллектив яагаад иимэ һайн амжалта туйлааб гэхэдэ, хүдэлмэришэдэй дунда үйлэдбэриин технологие шудалха һуралсал һайнаар үнгэргэгдэнэ ба мүн хүн бүхэн өөрынгөө үдэр бүриин даалгабариие үйлгашалан дүүргэдэг байна.

Һаяхан, заводой партийна ба профсоюзна организацинуудай үүсхэлээр энэ цехын хүдэлмэришэдэй хэдэн шэнээн һуралсал гараһанайнь шалгалта үнгэргэгдөө. Тиихэдэ, бүхы хүдэлмэришэд техническэ һуралсалые һайнаар шудалһан байба.

Антон Ворониной хүтэлбэрилдэг цехын коллектив мүнөө мартын түрүүшын хоер декадын турша соо үйлэдбэриингөө түсэбые үлүүлэн дүүргээд ябана.

Мих. Михайлюк.

★ ★

Ленинградайхидай уряалда шулуутайнхидай харюу

Шулуутайн түмэрхаргын ба Шулуута станциин коллектив Ленинградайхидай уряалаар социалистическэ мүрысөөндэ орходоо модо тээлгын ба шэрэлгын гүрэнэй түсэбые агуулхэ Октябрьска социалистическэ революциин 30-дахи жэлэй алдарта ой хүртэр гүйсэдхэхэ, 750 ашаанай вагонуудые алмажа социалистическэ ажахын бусад һалбаринуудта үгэхэ гэһэн уялгануудые абаһан байха юм.

Шулуутайнхидай январь-февраль һаранууда хүдэлмэриин һайн үрэ дүнгүүд эдэнэрэй абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр гүйсэдөхэхэ байһаниие харуулна. 1947 оной турша соо Шулуутайн түмэрхаргынхид шахтада хэрэглэгдэхэ 90 мянган кубометр модо тээхэ түсэбтэй байгаа һаа, 22 мянган кубометр модо тээжэ, жэлэйнгээ түсэбые 25 процент гүйсэдхэбэ. Тиихэ зуураа, эдэ һаранууда 225 ашаанай вагонуудые алмажа шадаа.

Хэрбээ, Шулуутайн леспромхоз (директорынь нүхэр Лотоцкий) түмэрхаргыда ашагдаха модоной зөөлгые таһалгаряагүйгөөр гүйсэдхэдэг байбалань, Шулуутайн түмэрхаргышад үшөө ехэ амжалтануудые туйлахэ арга-боломжотой байгаа. Теэд, леспромхоз байгша оной түрүүшын хоер һаранууда 10 мянган шахуу кубометр барилгын модо дутуу оруулжа, абаһан уялгаяа хангалтагүйгөөр гүйсэдхэжэ байһаниинь гэмшэлтэй байна.

Иимэһээ «Бурмонголлес» трестын хүтэлбэрилэгшэд Шулуутайн түмэрхаргынхидай ажалаа саашадань үргэдхэхэ ябадалда һаад тойбо татадаг Шулуутайн леспромхоздо анхаралаа табиха ехотой.

Б. Дансорунов.

Уялга ба үүсхэл

Саянтын МТС-эй коллектив «Дайнай һүүлэй үедэ хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжүүлхэ хэмжээнүүд туһай» ВКП(б)-гэй ЦК-гэй февральска Пленумэй тогтоолые угаасхэ баяртайгаар угтаһан байна. МТС-эй эрэгтэй эмэгтэй трактористнууд ба комбайнернууд 1947 ондо харьяатай колхозуудайнгаа тарилгын газарые агротехническэ эрхим шанартайгаар элдүүрилжэ, үндэр ургаса хуряахаяа ябадал хангамаар бодото уялга абаба.

Эдэнэрэй уялгануудай шухала пунктын нэгэн хадаа бүхы трактор ба хүдөө ажалай прицепной машинаа зэмсэгүүдые хабарай тарилгада эрхим шанартайгаар бэлэдхэхэ ябадал болоно. Тиин, МТС-эй түрүү трактористнууд урдань хүдэлмэриндэ хэрэглэгдээгүй хэбтэһэн трактор ба хүдөө ажалай машинануудые һэльбэн һэргээхэ үүсхэл гаргаһан байна. Жэшээлхэдэ, республикынь солото комбайнер Ринчинцыбин Раднаева гэгшэ өөрынгөө үүсхэлээр гурбан басагадһаа бүридэһэн тусхай бригада эмхидхэзд, нэгэ трактор һэргээн заһабарилжа эхилбэ. Гаднаа нүхэр Раднаева өөрынгөө комбайныь заһабарилгые байгша оной апрелиин 10-да дүүргэхэ уялга абаа.

Солото комбайнерой үнэтэ үүсхэлые МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд хаалуунаар дэмжэбэ. Гурбадахи бригадын (бригадирынь нүхэр Анжуев членүүд өөһэдынгөө хүсөөр трактор...гэ сеялкэ заһабарилжа байна. Гадна, МТС-эй коллектив үшөө нэг СХТЗ трактор, канава малтаха машина, тракторна сеялкэ һэргээ... бодхоохо тогтоол гарганхай.

ВКП(б)-гэй ЦК-гэй февральска Пленумэй тогтоолые бодото хэрэ... дээрэ бэелүүлжэ, 1947 ондо үндэ... ургаса ургуулхын зорилгоор, мана... МТС иимэ хэмжээнүүдые хараала... түсэбтэ даалгабариһаа гадуур Киров... эй нэрэмжэтэ колхоздо морин пл... гаар 50 гектар залуур элдүүрилж... ба канава малтадаг машинаар 2... километр һубаг татаха; хүрьһэнд... шниг нойто элбэгээр барихын з... рилгоор, 3000 гектарта эртын бо... ной хэхэ; тарилгын бүхы хүдэлм... ринүүдые атротехническэ богоц... болзор соо эрхим шанартайгаа... үнгэргэхэ мэтэ.

Иимэ уялга абаад, манай МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд социалистическэ мүрысөөндэ улам эршэмтэйгээ... оролсонхой. Мүнөө тракторист, ко... байнер бүхэн өөрынгөө уялгые үнэ... хэрэг дээрэ дүүргэхын түлөө бүх... хүсөөрөө тэмсэжэ байна.

С. ТАНХАСАЕВ, — Саянты МТС-эй директор

Навигацида эрхимээр бэлэдхэнэд

Байкало-Сэлэнгын пароходствын участогууд энэ жэлэй навигацида эршэмтэйгээр бэлэдхэжэ байна. Пристаньда гараар бүтээдэг хүндэ ажалнуудые механизацилха электроустановканууде табиха ба шэнэ объектнүүдые бариха талаар гол мүрэнэй Министерствээр тогтооһон даалгабаринууд жэшээтэ һайнаар гүйсэдхэгдэжэ байна.

Навигацида бэлэдхэлэй талаар түрүү һууринуудые Улан-Удын пристань ба Танхой порт эзэлнэд. Танхой портын коллектив бэлэдхэлэй ба заһабариин бүхы хүдэлмэринүүдые бусадһаа нилээдгүй хожомдожо эхилһэн болобошье, ажалаа һайнаар эмхидхэжэ ба мүрысөөнэй дүлэ бадаруулан хүдэлмэрилжэ, мүнөө түрүүшүүлэй зэргэдэ гараа.

Усть-Баргажанай пристаниин коллектив навигацида мүн лэ һайнаар бэлэдхэнэ. Пристаниин ажахые заһабарилга дүүргээд, нарин-колейнэ лини табиба. Мүн Ново-Селенгинскэ, Усть-Кяхтын пристаньнуудта шулуу нүүрһэнэй площадкануудбаригдажа эхилээ.

И. Шалимов.

Минии дурадхалаар

Манай заводой коллективэй гаргаһан хандалга соо рационализаторска ба изобретательска дурадхалнуудые үргэнөөр үйлэдбэридэ хэрэглэжэ, 1947 он соо зөөриин гаргашада 1.500 мянган түхэригһөө доошо бэшэ алмалта хэхэ гэжэ хэлэгдэһэн байна.

Эгээл иимэһээ, сталинска дүрбэдэхи табанжэлэй хоердохи жэл соо рационализаторска дурадхалнуудые ашаглаха талаар нилээд ехэ хэмжээнэй хүдэлмэринүүдые хараалһан байнабди.

«СО» сериин паровоздо хэрэглэгдэдэг Тэта гэжэ деталиин втулкануудта пробконуудые бэлэдхэхэ тухай минии оруулһан уралан нарижуулгын дурадхал үйлэдбэри дээрэ ашаглагдажа байна.

Урдань Тэтын втулкануудай пробконуудые һайн мэргэжэлтэй прессовщик халаан соогоо 300-350 хэһэг бүтээдэг байгаа. Тиихэтэй хамта энэ пробконуудай 15 процентнь голодоһон болодог, өөрынь үнэ ехэ үндэр — 12 мүнгэтэ болодог байгаа.

Би, энэ пробконуудые штамповочно машина дээрэ бэлэдхэхэ дурадхал оруулааб. Минии дурадхал һайн результат үгэһэн байна гэбэл: мүнөө штамповочно машина дээрэ 8 час соо 1500 пробконуудые бүтээнэ. Тиихэтэй хамта, голодоһо гаргалга усадхагдаһан ба пробкын үнэ сэнгынь 0,1 мүнгэндэ хүртэрөө доошоо оробо. Тиимэ дээрэһээ жэл соо 112 мянган түхэригэй арбилалта хэхэ болоно.

Тэтын втулкануудые хомор үнгэтэ металлаар хэдэг байна. Тиимэһээ би энэ деталиие элдэб түмэрэй хаядаһанһаа бүтээхэ тухай шэнэ арга-боломжо бэдэржэ олооб. Мүн энэ дурадхалые март һара соо үйлэдбэри дээрэ хэрэглэжэ, втулкануудта гаргашалагдадаг хэдэн суугаад тонно үнгэтэ металлые паровозой гол шухала детальнуудай бэлэдхэлгэдэ хэрэглэгдэхэ арга-боломжотой болохо байна.

Энэ хадаа сталинска табанжэлэй хоердохи жэлэй түсэбые болзорһоонь урид, үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ минии туһаламжа болоно.

М. П. Савченко, —
паровозо-бүтээлгын заводой рационализатор.

Дүрбэн нормо дүүргэхын түлөө

Хэжэлгын аймагай «Зургаанай зам» колхозой ангуушан Баторов гэгшэ намар-үбэлэй агнуурийн сезон соо 18 шэлүүһэ, 7 үнэгэ, 1 шоно барижа, сезонно даалгабаряа 120 процент гүйсэдхөө.

Нүхэр Баторов агнуурийн сезоной эсэс хүртэр дүрбэн нормо дүүргэхын түлөө оролдожо байна.

Бурят-Монголой эрдэмтэ Доржи Банзаровай дурасхаалые мүнхэжүүлхэ тухай

Бурят-Монгол АССР-эй Министрнүүдэй Совгдэй тогтоол

Бурят-Монголой түрүүшын эрдэмтэ Доржи Банзаровай түрэһэнһөө ...ойшо 125 жэлэй ойе тэмдэглэхын ...ула БМАССР-эй Министрнүүдэй ...ведэй тогтоохонь хадаа:

1. Бурят-Монголой пединститутта ...ржи Банзаровай нэрые олгохо.

2. Улан-Удэ городой Бурятска ...ые Доржи Банзаровай үйлсэ ...лгожо нэрлэхэ.

3. Кяхта городой Селенгинскэ ...ые Доржи Банзаровай үйлсэ ...лгожо нэрлэхэ.

4. Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ ...ипендие студентнүүд отличингуудта үгэхын тула бэйгуулха гэсэл:

а) Педагогическа институтта—гурбан стипенди һара бүриин 400—400 түхэригэй;

б) Багшанарай институтта—гурбан стипенди һара бүриин 400—400 түхэригэй;

в) Зооветеринарна институтта — гурбан стипенди һара бүриин 400—400 түхэригэй.

5. 1947 ондо Доржи Банзаровай бүхы зохеолые суглуулан хэблэхынь Бурят-Монголой культурын ба экономикын научно-шэнжэлэлгын институдые уялгалха.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Советдэй түрүүлэгшын орлогшо
М. ХАНГАЛОВ.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Советдэй Хэрэгүүдые эрхилэгшэ
К. БАРЬЯДАЕВ.

Бурят-Монгол АССР-эй Верховно Советдэй депутадуудай анхаралда

Бурят-Монгол АССР-эй Верховно Советдэй 1-дэхи сесси 1947 оной ...тын 25-да үдэшын 8 часта ...линска Зал соо нэгэдхэнь.

Советдүүдэй хоердохи Байшангай

БМАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕТДЭЙ ПРЕЗИДИУМ.

Ульгам агтын урмада

(Адуушан Дамдиновай ажал хүдэлмэри туһай)

«Худанай жабар хооһон шаргын хобхо хиидэмэ шанга юм» гэжэ хэр угаа хойшо хэлсэдэг. Теэд, үнэхөөрөөшье үбэлэй сэгдымэ хүйтэнэй үедэ үлэмжэ жабартай нютаг байжашье болоно. Худан Хажэнгын бэлшэртэ хуудам сагаан тала бэшэшье һаа, ходо тооһоор манаран байхань үбэлэй тэнгээр үргэлжэ үзэгдэдэг газар юм.

Тэндэ, Хажэнгын голой хэһэг бургааһа нэмэлдихэ, зуу гаран адуун зубшажа бэлшэнэ. Хажуугаарынь хазаар моритой хүн саг үргэлжэ ябалсаха зуураа, хэдышье жабартай һаань, хүлэрһэн шэнги уурал наб-һуулжа, шэлүүһэн малгайн хасабша сэлинхэй ябадаг заншалтай.

Тэрэ хүн хэн гэшэб гэхэдэ,—«Ленин зам» колхозой адуушан Буянто Дамдинов гэгшэ юһэдэхи үбэлэйнгөө манаанда таһалгаряагүй ябахань тэрэ бэлэй.

Мал һүрэг адуулжа, багаһаа һурамхи болоһон бэень үбэлэй хүйтэн, зунай халууе убайлхагүй болонхой гэжэ мэдэхээр, худэр хүрин шарайнь хүрьһэлиг үнгэтэйгөөр үзэгдэнэ. Гансал шаргал зэрдэ һахалдань саһансэн бурзайжа, шэлүүһэн хасабшатаяа үнгэ нэгэдэн, үргэлжэ сахигар болоходоо, Дамдиновые дорюун шииираг болгоно. Дамдиновнай даншье залуу бэшэ, жаранда залараашье һаа, залуу хүбүүдһээ дутуугүй өмнигые эмээлдэжэ, агтые амалуулһан зангаараа юм,—гэд, Ямпил үбгэн яһа дайруулан хөөрэдэг. Өөрөө Дамдинов саг үргэлжэ адуу харахынгаа забһарта жэл бүри 7-8 эмниг моридые унамхай номгон болгожэ, бригаданууда туушажа үгэдэг юм. Буянтын һургаһан агта бураха хирэхэгүй, ульгам сүлхэ ябадалтай байдагань бүгэдэндэ элирээ юм.

—Минии мэлзэн хара Дамдиновай һургаһан үреэ аад, наймаан центнер тарыа тээгээд, хүтэл дабуулхадам, хүлэрөөгүй ерэ,—гэжэ бригадир Дамбиев һайрхана.

Дамдиновай абяа гарахада морид бүхэн шэхэеэ үргэжэ, шохороон шагнадаг гуримтай, залаһан тэвшэнь зам гаргажа субадаг юм. Үүлтэр һайнтай удхэлиг һүрэгэй түлөө үнэн зүрхэнһөө зүдхэдэг хүн энэ гэжэ мэдэһэн шэнги орео зэрэг унагад номхон даруулаар налтаана.—Хүхэ үбһэ хүндэлэн хазангүй, хүл дээрээ ондо ородог малнууд юм гэжэ Дамдинов өөрынгөө харуулһалдаг адуун тухай хэлэнэ.

Түл түрэсын хоролто багатай дээрэһээ энэ колхоз адуу мори үсхэбэрилхэ түсэбөө 1946 ондо 102 процент дүүргэбэ. Дамдиновшье гурбан жалдэ удаагаар нэмэлтэ түлбэри абаһан байна. 1946 он соо 46 гүүнһээ 33 унага тэнжэжэ, түлбэридэ 1 унага, 1 буруу, 2 хони абаһан байха юм.

Жэл бүхэндэ харуулһалһан адуунийнь тарган тобир байдаг гэжэ аймаг соогоо алдаршаа. Нютаг дээрэхи эрхим малшанай нэгэн болохо Буянто Дамдиновай һургаһан хүнгэн хүлтэй хүлэгүүдые хүдэлмэриин тэргэдэ хүлэлһэн колхозой хүхюун залуушуул:

Ульгам агтын урманда
Уулаяа дабуулха хологүй юм.
Ушарһан гансын илдамда
Уулзаад мордохо гэнэгүй юм.—

гэжэ ойн зэдэлсэ дуулалдана. Оршон дайда дабшаһан шэнги улам саашань сууряална.

* * *

Харанхы, хагсуу илгаагүй, хэзэ... хэн хононоб, Хэжэнгын адагай х... һэг шугын забһарта хэнэй түүд... яларнаб? Саһан сарья сабшан-са... шан юун адуун бэлшэнэб? Уна... даагаһай үүрһэхэ бүхэндэ унта... нойргүйгөөр хэн эрьенөб? Колхозн... ниитын бүхы ажалай хүл тулга... адуу мори үсхэбэрилхын түлөө, со... циалистическэ наанги зөөриие ула... элбэг болгохын түлөө түрүү хүнүү... тэдэнэй тоодо нүхэр Дамдинов тэ... сэнэ. Дүн сагаан үбэлэй дунгинам... жабарһаа, хабарай хагсуу һалхин... һаа далдирангүй дабшана.

Хэрбээ, тэдэнэй ажалда хайрагүй... унаһан морнео тураажа, даари д... гадха болгоо һаа—тэрэ хүн «ульга... агтын урманда» олон дабаа дабах... гүй бэзэ.

Тиимын түлөө һайн агта дүүр... хүсэтэй ябажа, тээбэриин хүшэрт... булигдахагүй, тэнсэмэ шадалта... байһай гэжэ эрхим адуушад, эгэ... лэй моришодшье эрмэлзэнэ. Тиим... эрилтые тандашье мандашье табиг... тай юм.

Б. Базарон.

Хэжэнгэ нютаг.

Советскэ гүрэнэй хүсэ шадалай булаг

Гитлеровскэ Германиие ба тэрэнэй союзнигуудые бута сохихо ябадалда Советскэ Союз шиидхэхы һуури эзэлээ. Манай гүрэн дайнай түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилээд дайсанда харюу сохилто хэхын түлөө өөрынгөө бүхы хүсые элсүүлһэн байна. «Хүнэйшье мэдэһээр, Англи ба США мэтын оронууд 1944 оной июньдэ, Европодо хоердохи фронтын нээгдэһэн үедэ. Баруун Европодо сүмэрэн ороһонойнгоо һүүлдэ, тайлбарилан хэлэбэл, манай Советскэ Армиг союзнигуудай туһаламжагүйгөөр. Ганса өөрынгөө хүсөөр бүхы Германиие эзэмдэжэ шадаха ба Европын градуудые немецко-фашистска дарһалтаһаа сүлөөлжэ шадаха байһариинь тон эли тодо болоһон үедэл, эрэг дайнай ябуулганүүдые үргэлөөр эхилһэн байна». (В. И. Ленинэй баһа барахаһаа хойшо 23-дахи хэнэй ойдо зорюулагдаһан шананай курасхаалай заседани дээрэ 1947 оной январиин 21-дэ нүхэр Г. Ф. Александровай хэһэн элидхэлһээ).

Гитлеровскэ Германи болбол хүсэлэ ба хатуу шанга дайсан байгаа. Тэрэ хадаа гансал өөрынгөө мэдэлдэ байһан техникээр зэбсэглэгдэһэн хүсэ хэхэтэй армитай бэшэ, харин бүримтаран абаһан гүрэнүүдэйнгээ техникээр зэбсэлэгдэһэн армитай байгаа. Германиин добтолгодо капиталистическэ гүрэнүүдэй нэгэниинь тэсэн тулажа шадахагүй байгаа. Германиин мүнөө олондо эли мэдэгдэхэ болоо. Советскэ Армиг болгол дайсанай махэтэ муухай добтолгые тэсэн гарахаһаа гадна, өрэниие бута сохиһон байна. Дайн эрэгэй ябажа байха үедэ Советскэ Армиг хадаа өөрынгөө хүсөөр шадалаар ба шадабаряар, баатаршалгаар ба ибсэглэлгын техникээр дайсаниие ялиһан байха. Советскэ Союзай ибсэгтэ хүсэнүүд Эхэ ороной нгоо ада нангин үялгаяа нэрэтэй түрэйгөөр дүүргэжэ, дэлхэй дээрэ Советскэ гүрэнэй хүсэ шадалые булиг хүсэн байхагүй гэжэ хагулаа.

Советскэ Союзай диилдэшэгүй хүсэ шадалтай байһан ушар хадаа дайсанай һандаргаһан ажахые дайнай боложо байха үедэ һэргээн одхоожо эхилхэ арга-боломжонуудые манай арад зондо олгоһон байна юм. Манай арадай ажахые һаргэл бодхоохо ба саашадань хүгөөхэ хүдэлмэри дайнай дүүрэнэнэй үлээр бүри хүсэтэйгөөр эршэлэһэн йна. Манай советскэ арад болбол дайнай һүүлдэхи бүхы бэрхэшэлнүүе дабажа, өөрынгөө хүсэ шадалда игэн урагшаа дабшана. Шэнэ танжэлэй түрүүшын жэл амжалтайгаар үнгэргэгдөө.

Дайнай үедэ фронт дээрэ түйлагһан илалтануу, дайн сэрэгэй һүүлэр арадай ажахые һэргээн бодохо ба хүгжөөхэ хэрэгтэ туйлагдаһан амжалтануудые хараад, гадаан олохон хүнүүд иимэ асуулнуудые: табина: Советскэ Союзай хүсэ шадалынь юундэ гээб, тэрэнэй булаг үндэһэниинь ана гээшэб? Һаяхан үнгэрһэн сагаа гэгдэнги орон байһан аад, мүнөө гэдэнһөө хүсэтэй, хуушанай угаа ян капиталистическэ оронуудта илдэшэгүй ехэ хүсэ шадалтай эн хайшан гээд болооб?

«Октябрьска Социалистическэ революцяар байгуулагдаһан социалистическэ байгуулалта болбол манай адта ба манай партида агуулехэ диилдэшэгүй хүсэ үгөө»,—гэжэ хэр И. В. Сталин хэлээ һэн. Большевигүүдэй парти ба советскэ засаг болбол Ленинэй захяагаар, агуулехэ Сталинай хүтэлбэри доро ябажа ибан сталинска табанжэлэй турша э манай Эхэ ороние танигдашаа болтор хубилгаа. Эдэ жэлнүүй туршада советскэ арад зон болгол социалистическэ экономикые жөөхын тулада өөрынгөө хүсэ шадые гамнангүй гаргаа. Арад болгол завод ба электростанцинуудые ргуулжа, ажаһуйлэдбэриин шэнэ ибаринуудые бии болгоо. Манай эн хадаа гэгдэнги аграрна орон ийһанаа хүсэ ехэтэй индустриальна ужава болоо.

Мүн тэрэшэлэн хүдөө ажахыда хабтар ехэ хубилалтануу бологоо байна. Таряашадай жэжэ үмсын ахынуудай орондо томо артельнэ ахы бии болоо, машинно-трактор станцинуу байгуулагдаа. Хүдөө ахые техникээр зэбсэглэхэ талаар най орон болбол дэлхэй дээрэ эл түрүү һуурида гараа. Тиимэһээ рилгын талмайе үргэдхэхэ, шэнэ арые хахалха арга-боломжо бии онхой. Колхозуу эмхидхэлэй таар бэхижүүлэгдэһэн, колхозниуд баян шадалтай болоһон байна. Хүдөө ажахын түргэнөөр хүгжэһэн адал болбол ажаһуйлэдбэридэ хэтэй түүхэй эдэй ресурсые ехэ гохо арга олгоһон байха юм. гонихон болзор соо колхозууд а ехэ баялгые гульдхан бии гоо. Колхозуудай хубаагдахагүй ннууд Эсэгэ ороноо хамгаалгын йнай урда тээ 20 гаран миллиард хэриг хүрэһэн байна. Колхозниуудай олзо, тэрэшэлэн нилээд дээшэлһэн байха юм.

Эдэ бүхы илалтануудай үндэһэ һуури дээрэ хүдэлмэришэд ба таряашадай хани барисаанай холбоо үшөө ехээр бэхижэһэн ба Советскэ Союзай хүсэ шадал нилээд ехээр ургаһан байна. Советскэ таряашад бултадаа колхоздо ороод, амгалан тэнюун ажабайдалтай боложо, Ленин-Сталинай партиие тойрон нягтаар жагсаа. Социалистическэ индустри ба колхозно байгуулалта хадаа советскэ гүрэнэй бата бэхи тулгуури мүн. Колхозно байгуулалта болбол Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуулехэ дайнда туйлагдаһан манай түүхэтэ илалтануудай шухала үндэһэ һууринуудай нэгэниинь болоо.

Советскэ засагай үедэ манай ороной гансал экономиконь хубилаа бэшэ, харин тэрээнтэй хамта советскэ обществын ангиин структура хубилаа.

Советскэ Союзай хүдэлмэришэн анги тон ондоо болоо. Тэрэниие мүнөө пролетариат гэжэ нэрлэжэ болохогүй. Юндэб гэхэдэ, тэрэ хадаа мүлжэгдэгшэ анги бэшэ юм.

Манай ороной таряашадшье ондоо болоо. Тэдэнэр болбол бултадаа колхознигууд боложо, өөрынгөө ажал хүдэлмэриие хамтын ажалай ба шэнэ техникын үндэһэ һуури дээрэ ябуулна. Эдэнэр хадаа помещигүүд, кулагууд ба бусад мүлжэгшэдэй дарлалтаһаа сүлөөлэгдэнхэй. Эдэнэр хадаа өөрынгөө ажахые коллективнэ нийтын социалистическэ үмсын үндэһэ һуури дээрэ байгуулна. Эдэнэрэй ажабайдал амгалан тэнюун ба культурна болоо.

Гитлеровскэ Германида эсэргүү Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ колхозно таряашад болбол дайлалдажа байгаа Улаан Армияа ба Эхэ ороноо алдэ-хоодоор, ажаһуйлэдбэриие түүхэй эдээр дүүрэн хаштажа шадаа.

Манай интеллигенци урланайхидаа орходоо тад ондоо болоо. Мүнөө советскэ интеллигенциин 80—90 процентынь хүдэлмэришэн ангиин, таряашадай ба бусад ажалшадай дундаһаа гараһан байха юм. Урдань интеллигенци хадаа баяшуудай аша туһые хамгаалдаг һэн. Мүнөө советскэ интеллигенци болбол арад зоной аша туһые хамгаалдаг, бодото арадай интеллигенци мүн.

Гитлеровскэ булимтарагшад Советскэ Союзда эсэргүү дайн сэрэг эхилхэдээ «түрүүшын шангашаг сохилтын ба Улаан Армиин түрүүшын урагшагүйдэлэй һүүлээр хүдэлмэришэд таряашад хоерой хоорондо арсалдаата ябадал . гаража, СССР-эй арадуудай хоорондо хэрүүл таталсаан ахилхэ ба восстанинууд болосогоожо, орон болбол хэһэг хубинууд болон бутарха байха . . . советскэ байгуулалта бэхи бэшэ, советскэ тыл бэхи бэшэ» гэжэ бодомжолһон байгаа. (СТАЛИН). Дайн сэрэг хадаа немецко-фашистска булимтарагшадай бодомжонуудай үндэһэ һуури гүйень ба энэедэ хүрөөөр байһаниинь шууд харуулаа. Немецүүд болбол советскэ засагай жэлнүүдтэ манай орондо туйлагдаһан угаа ехэ экономическа болон социальна дэбжэлтэнүүдые тоогоогүй.

Дайнай түрүүшын үедэ манай алдаһан шэнги тиимээр территориео алдаһан ондоо ямаршье гүрэн хадаа хүндэ шалгалтануудые лабажа шадангүй, хүмэрин унаха байгаа.

Ленинско-сталинска национальна политикые хэрэг дээрэ амжалтатайгаар бэелүүлһэн ябадал хадаа арадуудай ахадүүгэй хани барисаанай үндэһэ һуури байгуулагдаһан манай олонциональна гүрэниие дэлхэй дээрэ эгэсэн бата бэхи гүрэн болгоо. Национальна республикануудта социалистическэ байгуулалтын түргэнөөр хүгжэһэн ябадал хадаа советскэ арадай морально-политическэ нэгэдэлгые бэхижүүлгэдэ дүхэм нүхэсэл болоо.

Хаанта засаг болбол арадуудай экономическа, политическэ ба культурна талаараа бэеэ даанги байха аргыень усадхаха гэжэ нилээд оролдодог һэн. Национальна захя хизаарнуудта ажаһуйлэдбэриин хүгжэлтэ али болохо арганнуудаар һаатшулагдалаг бэлэй. Баһа үндэһэ янаай илгаа гаргадаг ушарнуудые дамтаруулдэг байгаа.

Советскэ засагай үедэ, социализмын үедэ национальна захя хизаарнуудтахи арадуудай экономическа, политическэ ба культурна талаараа гэгдэнги байдал усадхагдаа гээшэ. Советскэ засагай тогтоһонһоо хойшо коммунистическэ парти ба советскэ правительство захя хизаарнуудта ажаһуйлэдбэриин гуламтануудые бүри олон болгохо гэжэ ехэхэн хэмжээнүүдые абаһан байха юм. Сталинска табанжэлнүүдэй үе соо манай агуулехэ гүрэнэй захя хизаарнууд танигдашагүй болторо хубилһаниинь бидэнэр харанабди. Национальна республикануудта түрүү социалистическэ ажаһуйлэдбэри байгуулагдаа.

Тэдэнэй тоодо манай Бурят-Монгол Автономно Советскэ Социалистическэ Республика урдань хаанта Россин гэгдэнги захя хизаар байгаа, мүнөө олонциональна Советскэ Союзай түрүү республикануудай нэгэн болоо. Советскэ засаг болбол бурят-монгол зондо өөрынгөө ажахые ба культурые хүгжөөхэ ябадалдань нилээд ехэ туһаламжа үзүүлһэн байха юм. Бурят-Монгол республикада хүсэ ехэтэ ажаһуйлэдбэри, томо механизированнэ хүдөө ажахы ба өөрын национальна культура байгуулагдаа. Бурят-монгол арадай искусство угаа ехээр ургаа. Хэдэн зуугаад дунда ба эхин һургуулинууд, 9 техникум, 3 дээдэ һургуулинууд бии. Бурят-монгол арад зоной дундаһаа гараһан инженернүүд, врачууд, композиторнууд, уранзурагшад, артистнар, уранзохеолшод ба научна хүдэлмэрилэгшэд олон болоо.

Ород арадай ахадүүгэй туһаламжаар бурят монгол арад болбол богонихон саг соо түүхэтэ замые дабажа, түхэл маягаараа национальна, удхаараа социалистическэ культура байгуулаа.

Социализмын агуулехэ хүдэлхы хүсэнүүдэй нэгэн болохо советскэ арадай морально-политическэ нэгэдэл, арадуудай хани барисаан хадаа СССР-эй арадуудай ахадүүгэй хани барисаан ба тэдэнэй интересүүдэй нэгэн адли байһанай үндэһэ һуури дээрэ урган дэлгэрһэн байна.

СССР-эй арадуудай хани барисаан болбол дайсаниие илахын түлөө хэһэн тэмсэлдэ угаа ехэ үүргэ эзэлһэн ба Советскэ Армида ба манай орондо айхабтар ехэ хүсэ шадал олгоһон байна. Хэрбээ советскэ байгуулалта ба хүсэ ехэтэ Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай байгаагүй һаань илалта туйлахын аргагүй байгаа. Ород арадые тойрон СССР-эй бүхы национальностьнуудай ажаһшадай нягтаар жагсаһан ябадал ба арадуудай хани барисаан хадаа илалтада маниие хүргэһэн байна.

Амгалан тайбан социалистическэ байгуулалтын жэлнүүдтэ, мүн тэрэшэлэн немецко ба японско империалистнуудта эсэргүү Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэшье манай арад хадаа агуулехэ илалтануудые ягаад туйлааб гэбэл: манай арад зоние байлдаануудта хатуужаһан, хүсэтэ парти, большевигүүдэй парти, Ленин—Сталинай парти ударидана.

Большевистскэ парти болбол манай социалистическэ гүрэнэй системэ дотор, пролетариадай диктатурын системэ дотор жолоодон хүтэлбэрилхэ хүсэн мүн.

Большевистскэ партиин хүсэниинь юундэ гэшэб гэхэдэ, энэ хадаа марксизм—ленинизмын эгээн түрүү теореор зэбсэглэгдэһэн байна. Манай парти болбол олониитын-түүхэтэ хүгжэлтын еһые һайн мэдэжэ, советскэ олониитын байгуулалтые бии болгохо ба бэхижүүлхэ замаар, социализмые байгуулха замаар олоомиллион ажалша зониие эмхидхэн хүтэлбэрилжэ шадаа. Манай парти СССР-эй бүхы арадуудые нягтаран нэгэдэхэ, Эхэ орондоо үнэн шүтэнги ба ами бэеэ үгэхөөр бэлэн байха, СССР-эй арадуудай хани барисаае улам бэхижүүлхэ сурталда хүмүүжүүлһэн байха юм. Партиин бүхы ажал-ябуулганууд болбол советскэ олониитын байгуулалтые бэхижүүлхэ, манай гүрэнэй хүсэ шадалые дээшэлүүлхэ ба манай ороной бэеэ хамгаалха шадалыень бэхижүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдана.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуулехэ дайнай үедэ парти болбол бүхы советскэ арад зониие социалистическэ Эсэгэ ороноо хамгаалха гэжэ уряалһан юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ манай парти болбол фашистска булимтарагшадта эсэргүү бүгэдэ арадай тэмсэлые эмхидхэгшэ ба зоригжуулагша боложо манай урда байгаа гэжэ нүхэр Сталин хэлээ һэн.

Советскэ гүрэнэй байгуулалта ба олониитын байгуулалта болбол Баруун тээ ба Зүүн зүгтэ дайсадые дараһан илалтада угаа ехэ үүргые гүйсэдхэһэн байна, мүнөө манай ороной амгалан тайбанай хүгжэлтын үедэ баһал иимэ үүргэ гүйсэдхэнэ. Илалта туйлаһан Советскэ Союзай арадуудхадаа арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ шэнэ табанжэлэй түсэбые дүүргэхын түлөө ами бэеэ хайрлангүйгөөр ажалдаа. Олоомиллион советскэ арад болбол шэнэ табанжэлэй түсэбые дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ дилдэшэгүй хүсэтэйгөөр оролсоо. Табанжэлэй түсэб заатагүй дүүргэгдэхэ гээшэ. Табанжэлэй түсэбые дүүргэлтэ болгохын шухала нүхэсэл хадаа ленинско-сталинска национальна политикын үндэһэ һуури дээрэ урган гараһан ба дайн сэрэгэй гал соогуур хатуужаһан арадуудай эбдэршэгүй хани барисаан болохо юм.

Нүхэр Сталинай хүтэлбэри доро манай арад советскэ гүрэнэй хүсэ шадалые саашадань бэхижүүлхэ замаар, коммунизм байгуулха замаар урагшаа дабшана.

П. Петухов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хориин аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой эрхим адуушан Будажап Дондуков.

И. Красавцевай фото.

КОЛХОЗНО ФЕРМЭНҮҮДЭЙ МҮРЫСӨӨН

НОВО-СЕЛЕНГИНСК. (**Телефоноор абтаба**). Аймагай түрүү колхозууд адуу малай үбэлжэлгэ, шанэ түл абалгые амжалтатайгаар үнгэргэжэ байна. Селендумын сомоной Сталинай, Доодо-Бухэнэй сельсоведэй Кировэй нэрэмжэтэ, «Красный Октябрь», «XVIII партсъезд» колхозууд үбэлжэлгын эхилһэнһээ хойшо нэгэшье толгой мал хороонгүй, бүгэдынь тобир тарганаар ондо оруулжа байха юм.

Доодо-Бухэнэй сельсоведэй Кировэй нэрэмжэтэ колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ нүхэр Ганзаракцаев) малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэтэеэ хамта, шанэ абаһан олохон түлнүүдээ бүрин бүтэнөөр тэнжээжэ байна. Һүнэй-товарна фермын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда нүхэр Хандажаповагай хүтэлбэрилдэг гүүртын малшад түрүүлжэ ябна. Энэ гүүртын һаалишад Абидуева, Баяндаева, Бэнзарова, Эрдынеева гэгшэд харууһалжа байһан малаа зоотехническэ заабариин ehoop эдеэлүүлдэг, уһалдаг юм. Эдэнэр малаа онсо һайнаар харууһалхатаяа хамта, нөмэлтэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриндэ өдибхитайгэер хабаадалсадаг байна. Байгша оной январь, февраль, март соо эдэ һаалишадай хүсөөр 460 центнер эллэб сүйлэй номалтэ тэжээл бэлэдхэгдээ.

Үнгэргэшэ жэлдэ «Красный Октябрь» колхоз малажалаар аймаг соо эгээл гээгдэнги ябагша һэн. Тиин, тус колхозой малажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэд 1946-47 һууудай үбэлжэлгэдэ эркимээр бэлэдхэжэ, адуу малаа онсо һайнаар харууһалжа шадаһанай ашаар, мүнөө түрүүшүүлэй зэргэдэ жагсаба. Адуу моридойнь байдал, харууһан илангаяа һайжаруулагдаа. Моришон Виктор Кондратьев гэгшэ бүхы моридоо хүсэ шадал һайнтай болгоһон байна.

«Дайнай һүүлэй үедэ хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжүүлхэ тухай» ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй февральска Пленумэй тогтоолдо харюу болгон мүнөө аймагай бүхы колхозуудай фермэнүүдэй дунда социалистическэ мүрысөөн улам өршэтэйгээр дэлгэрбэ.

Кировэй нэрэмжэтэ хүдөө ажалай артелиин һүнэй-товарна фермын хүдэлмэрилэгшэд байгша оной декабриин 5 хүртэр 1947 ондо эбэртэ бодо мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ, энэ жэлэй үбэлжэлгэ, түл абалгые нэгэшье хоролтогүйгөөр үнгэргэхэ мэтын уялганууды ебажа, бүхэреспубликанска социалистическэ мүрысөөндэ оролсобо.

П. Халтанов.

Хутэлбэриин орондо хооһон тогтоол

Сабшалангай ургасые дээшэлүүлхэ хэмжээ-ябуулганууд Хориин аймагай колхозуудаар хангалтагүйгөөр үнгэргэгдэжэ байна. Эндэ мүнөө хүнэр ашаглагдажа шадаагүй хэбтэһэн газарые элдэб модо шулуу, бургааһа шугыһаа сэбэрлэхэ мэтээр сабшалангай талмай үргэдхэхын орондо, харин энээнһээ урда элдүүрилэгдэжэ байһан газарай талмайе ехээр хорооһон байха юм. Гансахан «Родник» колхоздо һүүлэй табан жэл соо 427 гектар сабшалангай газар бургааһа шугыда дарагдажа, хэрэглэгдэхэеэ болишоо.

Тэрэнэй эсэстэ аймагай олонхи колхозууд һүүлэй үедэ үбһэ тэжээлээр дутажа, малай үбэлжэлгын үедэ айхабтар ехэ бэрхэшэлнүүдые үзэдэг байна. Гадна, сабшалангай ургасын хэмжээн тон бага болоо. Жэшээлхэдэ, 1940 ондо аймагай колхозуудууһалагдадаг сабшалангай гектар бүриһөө 29.5 центнер ургаса абадаг байгаа һаа 1942 ондо—13,8 центнер, 1943 ондо—8.8 центнер, үнгэрэгшэ жэлдэ 7,4 центнер ургаса хуряаһан байха юм. «Красный партизан» колхоз 1940 ондо дунда зэргээр гектар бүриһөө 20 центнер үбһэ абадаг байгаа һаа, 1946 ондо миил 3.7 центнер хуряаба. Тэрэшэлэн Шмидтын, Ленинэй, Кировэй Ждановай нэрэмжэтэ, «Путь Сталина» ба бусад колхозууд иимэрхүү байдалтай.

Сабшалангай ургасые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ угаа ехэ удхашанартай Герасимовска хүдэлөөе аймагай олонхи колхозууд тоодоггүй заншалтай Аймсоведэй хүдөө ажалай таһаг болбол герасимовска звенонуудые эмхидхэхэ, тэдэнэй составые бэхижүүлхэ, хүдэлмэриндэнь эмхидхэлэй ба техническэ туһаламжануудые үзүүлхын орондо. харин хооһон тогтоолоор эдэ бүхы хүдэлмэриеэ хизаарлана.

«1947 ондо республикын колхозуудта сабшалангай газарые һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» БМАССР-эй Министрнүүдэй Советэй 1946 оной декабриин 13-ай тогтоолые болотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ мүнөө хүртэр хүсэд шиидэжэ ороодүй байһаар. Сабшалан дээгүүр үнгэргэдэхэ агротехническэ хэмжээябуулганууды аймагай олонхи колхозуул таһалдуулха тухандань хүргэжэ байна. Нэг шэбхэ зеехэ түсэбөө 32 процент, мүльһэ суглуулха түсэбөө 45 процент дүүргэһэн, 2300 гектарта саһа тогтоохо түсэбые дуулһан байна.

Хориин сомсоведэй Сталинрэмжэтэ колхоз (правлениинь лэгшэ нүхэр Трунев) үнгэргэгшдэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ дүүргэжэ шадаагүй дээрэһээ толгой малаа тураһан байха.

Сабшалангай газарые үтэгжүүлгэнүүдые ба уһалха, колхоз бүхэндэ герска звенонуудые эмхидхэхэ, дунда социалистическэ мүрысөөгэнөөр дэлгэрүүлхэ асуудал ВКП(б)-гэй айком, аймгүйсэдком ба зуудан хүтэлбэрилэгшэдэй дахы программа болоҗо шаа. Аймагай олонхи колхозууд сэлангай ургасые дээшэлүүлхын да газар уһалха канавануудые һабарилха, шанэр малтаха, голхонуудай эхиндэ хаалтануудые ябадалда хайша хэрэгээр хан байха юм.

Эдэ баримтануудые усадхаалаар ВКП(б)-гэй айком ба айсэдком хэдэн олон тогтоол гаргаболобошье, дүүргэлтыень шалгорхидог дээрэһээнь ямаршье үрангүй хооһон саарһан дээрэ байна. Жэшээлхэдэ, Үдэ мүрэн хаалта тухеэрхэ тухай хэлсэнэр болоо. Тэд, мүнөө хүртэр нгукубометр модо ба шулуу балгүй байһаар.

Нютагай үтэгжүүлгэнүүдые өөр хэрэглэжэ, сабшалангай газаһайнаар элдүүрилхэ, тэрэнэй ургадэшэлүүлхэ асуудалаар колхогуудай дунда агитационно-нхүдэлмэри ханганалтагүйгөөр лагдана. Тэрэшэлэн түрүү луговодай баялиг дүршэлые бусад колзуудта нэбтэрүүлхэ талаар ажалай мэргэжэлтэй шухала ралаа табидаггүй байна.

Һаяхан үнгэрһэн ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй Пленум малажалые үсхэбэрилхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ тамай ороной колхозуудай угаа ехэ зорилгонуудые табайна. Эдэ зорилгонуудые амтатайгаар дүүргэхын тулада ондо сабшалангай үндэр ургаса ряажа, тэжээлэй бата бэхи байгуулха ябадал бүхы партсоветскэ ба хүдөө ажалай оргдай зайлашагүй үүргэ мүн болоо.

Н. Сордохонов, ВКП(б) Обкомой инструктор.

Адуу малаа улам олошоруулхэ

Баргажанай аймагай Сувинска сельсоведэй Ленинэй нэрэмжэтэ артелиин членүүд «Дайнай һүүлэй үедэ хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжүүлхэ хэмжээнүүд тухай» ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй тогтоолтой танилсаад байхадаа, орооното культурануудай үндэр ургаса хуряаха хэмжээнүүдые хараалхатаяа хамта, колхозно адуу малаа улам олошоруулан, тэдэнэй ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ зорилго урдаа табиба. Тиигээд байхадаа тус колхозой фермэ, малшан бүхэн өөһэд хоорондоо мүрысөөд, үбэлжэлгэ, түл абалгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ уялганууды абаһан байха юм.

Һүнэй ба хониной-товарна фермэнүүдые даагшад И. Мисюркеев, М. Бубеева гэгшэд бүхы һүрэгүүдэ бүрин бүтэнөөр ондо оруулхын түлөө онсо шадабаритайгаар оролдонод. Мүнөө эдэ фермэнүүдэй бүхы һүрэгүүд үбэлэй хүйтэниие амгалаанаар дабажа гараад, хабарай түрүүшын үдэрнүүдые тэсэмгэйгээр үнгэргэжэ байна.

Бэлшээриие зүбөөр хэрэглэжэ үхэр малаа хагдагда адуулха хэрэгтэ эдэ фермэнүүд эгээл шухала анхаралаа хандуулна. Малшад Волчугов, Кальсина, Бубеева, Будаева гэгшэд мал харууһалха баялиг шэлтэй болонхой юм. Эдэнэр малайрануудые саг үргэлжэ дуулба һаруул сэбэр, дүбисхэрынь хаһалгэжэ, зөөлэхэн байлгадаг, малсаг соонь эдеэлүүлдэг ба уһална байна.

Эдэ фермэнүүд ноэнэ түлнүүлһайн бэлэдхэлтэйгээр уттаа. Мүн түрэхэ гэрнүүд болон хурьга түлайнь байрануудыг һаруул сэбэрхэн.

Адуу малаа тобир таргаа ондо оруулаад байхадаа, тэдэн ашаг шэмые эрид дээшэлүүлжэ дахабди гэжэ тус колхозой малшад һайса мэдэгдэд, энэ зорилгохэрэг дээрэ бэелүүлжэ байна.

«Дайнай һүүлэй үедэ хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжүүлхэ хэмжээнүүд тухай» ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй февральска Пленумэй тогтоолые үдэр бүриингөө дэлмэриин дайшалхы программ болгожо абаһан дурсагдагша колхозой малажалай хүдэлмэрилгэ 1947 ондо адуу мал үсхэбэрилхэ рэнэй түсэбые дүүргэхэ ба үлүүдүүргэхэ, тэдэнэй ашаг шэмые лээд ехээр дээшэлүүлхэ байһанлабтай.

Б. Доржиев.

Хүрэнгын хартаабхые хороожо, гутаажа байна

Үрһэнэй фондын ехээр дутамаг байбашье, зарим аймагуудай колхозууд хартаабхын хүрэнгые гутаажа ба элдэб хэрэгсэлнүүдтэ гаргашалжа байна.

Баргажанай аймагай Сувинска сельсоведэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо аяар 200 центнер хүрэнгын хартаабха муугаар хадагалагдаһан дээрэһээ гутаба. Мүн Кагановичын, Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудта хэдэ-хэдэн центнер хүрэнгын хартаабха гутаһан байха юм. Эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд үрэнгын хартаабхые хранилищадоо нойтоор ба сэбэрлэн, арилганагүй хайша хэрэгээр обоолжорхиһон байгаа. Теэд, хартаабхынгаа саашадаа яажашье байһыень шалгангүй орхижо, ехэнхиинь гутааба.

Курумканай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо (правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Будаин) 300 центнер хүрэнгын хартаабха дутуу юм. Энэ дутуугаа хүсэлдүүлхын орондо тус колхозойхид аяар 75 центнер хартаабха гаргашалжархиһан байна.

«Дайнай һүүлэй үедэ хүдөө ажахые хүгжөөн дэбжүүлхэ хэмжээнүүд тухай» ВКП(б)-гэй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол хадаа хүдөө ажалай культурануудай ургасые эрид дээшэлүүлхэ замуудые зааба. Тиимэ аймаг, колхоз бүхэн 1947 ондо орооното ба бусад культурануудые үндэр ургаса хуряахын түлөө шуу тэмсэжэ, тэрээндэ бардам хүрэ эрхим шанартай үрһэ хааха уялтай.

Тарилгада хэрэглэгдэхэ үрэ хороожо ба гутаажа байһан адалнуудые саашадаа тэсэжэ болохогүй. Хүрэнгые үриһэн гэмтэнүүд хуулиин харюусалгада хабдуулагдаха байна.

М. Матхопов.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хамтын суглаан дээрэ

Колхозоо баян болгохо бүхы аргатайбди

…ихын тулада, артель дотороо бии бүхы арга боломжонуудые дүүрэн хэрэглэжэ, бүгэдөөрее үнэн сэдьхэлээ …гэдэжэ ажаллаад, таряа талха, үбһэ ногоо элбэг ехээр ургуулха ба адуу малаа олошоруулан үсхэхэ шухала

★★ ★★★ ★★

Нэгэн һаналаар гаргаһан шиидхэбэри

…ВКП(б)-гэй ЦентральнаКомитедэй февральска Пленумбол социалистическэ хүдөө ажалые хүгжөөн дэбшүүлэ тушаа угаа ехэ ажахын-политическэ программа …й байна.

…улад зондо хэрэгтэй эдеэ хоолой зүйлнүүдые ба …эдбэридэ хэрэгтэй түүхэй эдые элбэг дэлбэг болго…о гаргаа, гүрэнэй резерв байгуулха ябадалые ойрын …о хангаха гэһэн зорилго табигданхай.

Тиихын тулада мүнөө жэлдэ тарилгын талмайе …лиин гектараар нэмээхэ, орооното культурануудай …г 26 процент хүртэр дээшэлүүлхэ ёнотой байнабдын тэрэшэлэн, малажалые хүгжөөжэ, ашаг шэмыеэр абахын түлөө сохом ямар юумэ хэхэ хэрэгтэй …й тухай Пленумэй тогтоол соо тодорхой заабари …ба.

Хүдөө ажалые хүгжөөхэ тушаа мүнөө табигдаад …й Сталинска программые шууд бэелүүлхэ арга-боломжуудай манай колхозуудта дүүрэн бии. Жэшээнь, Иволгинскай Гильбэриин сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозо тээсэгэн хамтын суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн колхознигууд хадаа эдэ арга-боломжонуудай барагдашагүй ехэ байһан тухай бултадаа нэгэн дуугаар мэдүүлбэ.

Тиин Ленинэй нэрэмжэтэ артелийн членүүдэй хамтын суглаан тон тобшохон шиидхэбэри нэгэн һаналаар гаргаһан байна гэбэл:

1. Энэ жэлдэ орооното культурануудай тарилгаһаа гектар бүриин 9 центнерһээ доошо бэшэ таряа суглуулжа абахы гэһэн гол шухала зорилго табиха. Тиихын тулада хабарай тарилгын бэлэдхэл тухеэрэлгые апрелиин 1 хүртэр хүсэд дүүргэхэ, зүб севообородтой болохо ба тарилгын хүдэлмэрие агротехникын заабаряар хэжэ бүгонихон болзор соо шанар һайнтайгаар дүүргэхэ.

2. Адуу малаа бүрин бүтэнөөр ондо оруулха тухай анхаралаа гехээр хандуулха, эхэ малай һүбайрха ябадалые усадхаха ба мүнөө жэлэй түлые гарзагүй һайнаар абажа тэнжээхэ.

3. Гүрэндэ тушгалгануудые балзорһоонь түрүүн дүүргээд, үлэгшэ продукциуудые тон гамтайгаар суглуулан хуряажа, колхозойнгоо олзо доходые шадаал һаи ехэ болгохын тулада бүхы аргаяа хэрэглэхэ тушаа тон ехэхэн үүсхэл ба хэшээл гаргаха шухала гэбэ.

Устав гээшэ ажабайдалаймнай хуули мүн

Ендон НИМБУЕВ—шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ

ВКП(б) гэй ЦК-гэй февральска пленум болбол һүүлэй жэлнүүдтэ «...колхозуудта хүдөө ажалай артелиин уставые хазайлгаһан ба эбдэһэн ябадалнууд гаража, колхозуудай хамтын газарые үриһэн, колхозно зөөри болохо—багажа зэмсэг, үхэр мал ба бусад эд хогшол болон мүнгэн зөөриие үриһэн мунайдаһан, ажалта үдэрнүүдые буруугаар гаргашалба...» гэжэ зааһан байгаа.

Эндэ хэлэгдэһэн заабари болбол манай колхозуудта эгээн түрүүн тудаха байна. Энэнэй урда тээ байһан правлени хадаа артелиин Уставые даншье бүдүүнээр эбдэжэ, колхознигуудай хараһаар байтар хуули буса ябадал гаргадаг һэн.

1946 оной сентябриин 19-эй түүхэтэ тогтоол гараһан сагһаа хойшо бидэнэр, шалгалтын комиссиин членүүд болбол Устав эбдэһэн хуули буса ябадалнуудые тон наринаар элирүүлжэ, колхоздо болоһон материальна газые бусаажа түлүүлхэ тушаа эрид шанга хэмжээ абаһан байнабди. Колхозой нэхэжэ абаха ёнотой байһан үри доемхо 87 мянга байһан аад, мүнөө ороидоо 391 түхэриг болоо. Бусад хүнгэн сэнгээр үгтэһэн эд малай үные хоер дабхараар нэхэжэ абаха гэһэн хамтын суглаанай тогтоолые дүүргэлтэ болгоһон байгаабди.

ГАЗАРАА ҺАЙНААР ЭЛДЭЛЭГ БОЛОХО

Жалсагай ГАЛСАНОВ—полеводческо № 2 бригадын бригадир

Бидэнэр газараа муугаар элдэдэг, агротехникые хэрэгсээдэггүй, зүб севообородтой болоогүй ушарһаа недондо таряа талха багаар абаһан байнабди. Тиигэжэ хайша хэрэгээр байһанаа мэдэжэ, манай колхознигууд мүнөө ехээр гэмшэнэ.

Энэнэй урда тээ газараа һайнаар элдээд байхалаа, илангаяа Янгажин шэнги тиимэ үрэжэлтэй һайн газарһаа яһала ехэ таряа суглуулжа абадаг бэлэйбди.

Бидэнэр мүнөө жэлдэ зүб севообородтой боложо, полевой хүдэлмэриие имагта агротехникын заабаряар ябуулха, тарилгада хэрэгтэй хомут тоног ба тэргэ гэхэ мэтын заһагдаагүй байһан хадань, тэрэниие ойрын сагта бэлэн болгохо, полевой станууды культурнаар түхеэрхэ, үбһэ тэжээлые стан дээрээ зөөжэ абаашаха, мори унаагаа тарилгада бэлэдхэхэ болоно.

Энэ хүн эрхимлэжэ гараба

—1946 ондо танай колхоздо хэн эрхим һайнаар хүдэлмэрилжэ гараав?—гэжэ бидэнэй асуухада, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой правлени болбол:

—Очирова Даба Гармаевна эрхимлээд байна!—гээд нэгэн дуугаар хариусана.

Энэ хадаа мүнөө наһажаал боложо ябаһан эхэнэр байбашье, хүдэлмэридэ айхабтар оролдосотой, шадамар хүн байна.. Анхан Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хониной фермэ дээрэ хүдэлмэрилхөөр ороходоо, Даба Гармаевна дүй дүршэл багатай байгаа бэлэй.

Тэрэ гэһээр аяар 15 жэл болобо. Энэ арбан табан жэл соо артелиин байдалшье, хонишон Дабагай ажаһуулалшье тад ондоо болонхой. Урдань зөөри шадал багатай ядуу толиур һуудаг Даба Гармаевнагай бүлэнь мүнөө шанга шадалтай, тэнигэлэн хүхюун байдалтай болобо. Энэ хадаа имагта колхозно ажабайдалай һайжарһанай аша үрэ мүн.

Даба Гармаевна колхоздоо үнэн сэхээр ажаллажа, хамтынгаа хони ямаадай һүрэгые олошоруулан үсхэдэг алдартай суутай стахановка болонхой. Гансахан үнгэрэгшэ 1946 ондо 198 хонидһоо түл абаха түсэбтэй байһан аад, хамта 238 хурьга абажа тэнжээһэн байгаа.

Иигээд байхадаа, Даба Гармаевна түсэбтэ даалгабаряа үлүүлэн дүүргэһэнэйнгээ түлөө 1946 ондо аяар 25 хурьга нэмэлтэ түлбэри абаба.

Нүхэр Очировагай отара мүнөө жэлэй түл абалгада муу бэшэ сэлэдхэлтэй. Хурьгаяа байлгаха байра байдалые таатай һайнаар түхеэрбэ, түрэхэ хонидойнь шадалшье муу бэшэ, мүн үбһэ тэжээлшье бии. Энэ хонишон олон жэлэй дүй дүршэлөө хэрэглэжэ хонидоо олон бүлэг болгон шадал тамирынь хаража илгаад, бүлэг бүхэндэ тусгаар харуу һалга табидаг байха юм.

Мэнэ һаяхан Бурят-Монголой правительство болбол тэрээндэ «Республикын эрхим хонишон» гэһэн хүндэтэ нэрэзэргэ олгобо.

Олзонь яахадаа бага бэ?

Колхознигууд иигэжэ хэлэнэ:

…г юумээ үрижэ байгаа

…нэй урда тээ гурбан жэл соо …ой түрүүлэгшэ байһан Дам…гшэ колхозойнгоо хамаг бүхы …рие дан һэнгэргүйгөөр үри…ба. Гансахан 1946 ондо 89 …үхэр, 2 мори гэхэ мэтые …талаяа хаража, тоншье хүн…гээр гү, али олонхидоо мини …байгаа.

…колхозой үүлтэртэ малай …дээрэ хоер жэлэй саада тээ …ай симментальска үүлтэрэй, …йн үнеэд бии байһан аад, …колохидо тэрэ фермэнь ороо…таржа, һандаран унаха дээ…обо. Тус фермын һаалишан …Доржиева гэгшэ тон һонир…нэгэ ушар тухай суглаан …өөрэһэн байгаа гэбэл:

…дондо минии хаража байһан …алдэг һайн үнеэдни хэзээ …ябаһаар үгы болошоо һэн. …рынь правленидэ дуулгаха …ложо ябатараа, эндэ нуурай …нэгэ автомашинатай хү…ер үхэр тээжэ байһыень ха…леод, түргэлжэ тэдэнэй ха…шобоб. Тэндэ харан гэхэ…колхозой түрүүлэгшэ Дамбаев …өө орлогшо Шагдар Раднаев…юулан хоер үнеэдые машина …тээлсэжэ байгаа һэн...—гэбэ.

…энһээ гадна, фермэ ба бри…дэгүүр байһан байра барилга…шэ тиишээ үригдэжэ дууһа…шарнууд олон. Недондо пос…лааха гэжэ хэдэн арбаад ки…хашаа шэнээр барижа, ни…лээд ехэ гаргаша хэһэн аад, тэрэнэй һургаагуудые түлижэ дууһаба. Энэ мэтээр тэргэ, шарга, хомут тоног ба бусад зөөридөө һалан муугаар хандажа, урихэ хаяха ябадал зогсоогдогүй байба.

Үнеэд ба гүүд олоор һубайрба

Үнгэрэгшэ жэлдэ хони үсхэбэрилхэ түсэб холо үлүү гартар дүүргэгдэһэн болобошье, үнеэд ба илангаяа гүүд угаа олоор һубайрба.

Жэшээнь. 75 гүүдые унагалуулха түсэбтэй байһан аад, 62 гүүдые азаргада табиһан байгаа. Тиинэншье мүртөө 1946 ондо ороидоо 22 гүүдһээ түл абажа тэнжээһэн байха юм. Баһа, 62 үнеэд һубайрһан байна. Иигээд байхада, 100 холо гаран эхэ мал һубайрһан байнабшуу.

Тиихын хажуугаар, тус артелиин гахайн ба шубуунай фермэнүүдшье өөдэгүй толиур байдалтай. ПТФ дээрэ байһан эмэ тахяа бүхэн бүхэ ли жэл соо ороидоо 5—5 үндэгэ гаргаһан байба.

Улүү гаргаша хэгдэнэ

Түсэбһөө гадуур үлүү гаргаша хэгдэжэ, колхозой мүнгэн олзые хороохо ябадал гарана.

Недондо зун дулаан байхада хамуутай хонидоо угааха тухай һаналаа табяагүй байшоо. Энээнэй гэмээр мүнөө үбэл болоһон хойно хэдэн зуун хонидоо угааха ушартай болобо. Иигэжэ хонидой угаалгада 14 мянган түхэриг мүнгэ гаргашалһан байгаа. Тиихэдэ мүнгэн гаргашын саада тээ тэдэ угаалгада ороһон хонидой хүсэеэ алдахагүйн тулада, нэмэлтэ үбһэ тэжээл үгэхэ баатай болобо.

Баһа, энэ колхоздо бии байһан зүгын ажал ямаршье олзо үгөөгүй.

Огород олзо оруулаагүй

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой огородой газарынь яһала һайн, уһаар дутадаггүй ба наг шэбхээр элбэг байдаг. Тиимэ хадаа огородой культурын ургангүй байха шалтагаан байхагүй хэбэртэй.

Теэд, недондо тус огород дээрэ 20 хүн бүхэли жэл соо ажаллажа гараһан аад, ургасань дан бираагүй байшоо. Гэхэ зуура, эндэ арбуз мэтын айхабтар үнэтэй бахчева культура ургуулдаг болоһон аад, тэрэнь шадабари муутай байһан дээрэһээ мүртэй юумэ үгэнэгүй.

Огородой бригадир Бато Жамсаранов гэгшэ үнгэрэгшэ хабар огородойнгоо газар хахалжа элдэхэ хүдэлмэриие унжагайруулжа, ороһон байгаа. Теэд энэ жэлдэшье бригадир Жамсаранов урдынгаа янзаар нобшоржо, огород дээрээ бэлэдхэл хэжэ эхилээдүй.

Огород дээрэ тоо бүридхэл ба хиналта шалгалта муугаар табигдаһан хадань, тэндэхи бараг һайн овощинь миил үригдээд дууһашаһан байба.

Буруудаа булшантайгаар, даагадаа далантайгаар

Радна ДАШЕЕВ—колхозой парторг

Манай колхоз болбол адуу мал олоор үсхэбэрилдэг байна. Тиимэ хадаа, аймаг соогоо томохон малажалтай колхозуудай нэгэниинь гэжэ тоологдоно.

Хэрбээ 1947 оной показательнуудые хаража үзэхэ юм болоо һаа адуу мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые хони ямаадай талаар үлүүлэн дүүргэһэн ба эбэртэ бодо малаар мүн лэ гүйсэдхэһэн байгаабди. Недондо манай артель малажалай продукциие гүрэндэ тушааха бүхы уялганууудаа болзорһоонь түрүүн дүүргэжэ шадаа һэн.

Зүгөөр манайда илангаяа малажал дээрэ тоо бүридхэл муугаар табигдаһан ушарһаа, һү тоһон ба айраг сагаа гээшэ хайша, хамаагүйгөөр үригдээд, колхозой хамтын хэрэгтэ ямаршье туһа нэмэри болонгүй дууһаһан байха юм.

Тиин мүнөө жэлдэ адуу малнай ямараар ондо орожо байна гээшэб? —гээд хаража үзэхэ юм болоо һаа, зарим һүрэгүүд һайнаар ба зарьманиинь муугаар үбэлжэжэ байна гэжэ сэхэ руунь хэлэхэ хэрэгтэй Илангаяа хони ямааднай һайнаар ондо орожо байна. Бидэнэй хүдэлмэридэ гол дутуунь юу байнаб гэхэдэ: үбһэ тэжээлые тон гамтайгаар гаргашалжа арбилха, алмаха ёнотой байһан аад, халуун намарһаа хойшо үбһэ тэжээлые хэм хэмжээгүйгөөр үрижэ мунайдаһан байнабди. Баһа үбэлэй хүйтэн болоһон хойно хамуутай хонидоо угааһан хадаа, тэдэндэ нормоһоонь үлүү үбһэ тэжээл эдюулжэ, дабхар гаргаша болобо. Манай зарим гүүртэнүүд дээгүүр үбһэ тэжээлые гампангүй, үхэр малдаа гэшхүүлхэ түйбүүлхэ мэтээр үрихэ һалан ябадал үзэгдэнэ. Тэрэниие бидэнэр энэ дарь болюулха ёнотойбди.

Мүнөө хабарай дулаан боложо эхилэмсээр адуу малаа бүлэг бүлэгээр илгажа хагдан тэжээл элбэгтэй тон һайн бэлшээриин газарта адуулха байнабди. Энэ мэтээр малшан бүхэн үүсхэл ба хэшээл ехээр гаргажа, даагадаа далантайгаар ба буруудаа булшантайгаар ондо оруулха гэжэ оролдохо зэргэтэй.

1946 ондо

…эгдэхэн юумэнь:

…рэгшэ жэлдэ энэ колхоз 672 …р һүгрэндэ тушааха түсэб…йһан аад, тэрэниие июниин 1 …р хүсэд дүүргэхэһээ гадна, …4000 литр һүгрэндэ гадуур …йһан байгаа. Мүн тэрэшэлэн …арһа, мяха гэхэ мэтын мал…й продукци тушааха уялга…болзорһоонь түрүүн дүүргэ…

* * *

…ү мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй …ые мориднһоо бэшээрнь хүсэд …эн байха юм. Илангаяа …маа үсхэбэрилхэ түсэб хэло …ртар дүүргэгдэжэ, ОТФ дээ…лжэ байһан эрхим хонишод …ө түлбэри ехээр абаһан бай…Хэшээнь, стахановканууд Лай…ида Пурбуева, Даба Очиро…шэд тус бүридөө 20 гаран …хонидые нэмэлтэ түлбэридэ …байгаа.

* * *

…ай татаха шэнэ тээрмэ баригдаа. Тэрэнь сүүдхэ соо 2 тонно …таряа татаха шадалтай юм. …олхозно тээрмэнь түрүүшынгээ …6881 түхэриг мүнгэ олзо …ан ба 66 центнер ороһо га…татари суглуулһан байна.

* * *

…ажалые улам саашань ме…рилхын зорилгоор энэ кол…рилхэ, косилко гэхэ мэтын …машинануудые олон мянган …ер худалдан абаһан бай-

* * *

…мориднгоо үүлтэрые һай…ын зорилгоор недондо тус …6796 түхэриг сэнтэй сэбэр …й азарга худалдан абаба.

МАНАЙ ГОЛ ШУХАЛА ЗОРИЛГОНУУД

Пурбо ЦЫРЕНЖАПОВ—колхозой түрүүлэгшэ

Партиин ЦК-гэй түүхэтэ тогтоол гараһанай дашарамда, мүнөө үедэ олон түмэн колхознигуудай ажалай ба политическэ эдибхи хэшээл угаа ехээр дэбжээд байна гээшэ. Манай колхознигууд ехэ-багагүй барандаа хамтынгаа ажалые улам өөдэнь үргэжэ, таряа талха ехээр ургуулха ба адуу малаа олон болгожо, ашаг шэмыень элбэг дэлбэгээр абаха гэжэ үнэн зүрхэнһөө оролдохобди гэжэ нэгэн дуугаар мэдүүлнэ.

Социалистическэ хүдөө ажалые хүгжөөн дэбжүүлхэ тухай сталинска программые бэелүүлхэ арга-боломжонууд манай колхозуудта дүүрэн бии байна. Жэшээ болгон манай колхозые абаад үзэхэ юм болоо һаа, эндэ хүдэлмэриин хүсэншье, мори унаашье, ажалаа хэхэ машина зэмсэгшье дутамагүй бии. Колхозойнгоо орео ехэ ажалые зонхилон хүтэлхэ дүйтэй шадамар кадрнуудшье ургажа гараба.

Адуу малнай хэдэн мянгаад толгой болонхой. Тэдэнэй дунда һайн үүлтэрэй үхэр мал үсөөн бэшэ бии. Тиихэдэ Гильбэри нютагай газар эдлүүри гэгшэ элбэг эльдин ба үржэлтэй баян байха юм.

Иигээд байхада хамтынгаа ажалые өөдэнь дэбжүүлхэ, нүхэр Сталинай хэлэһээр хадаа колхозоо большевистскэ ба колхознигуудаа шанга шадалтай, культурна байдалтай болгохо дүүрэн аргатай байнабди.

ССР Союзай Совмин ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй 1946 оной сентябриин 19-дэ гаргаһан түүхэтэ тогтоол хадаа, колхозуудта хүдөө-ажалай артелиин Уставые эбдэхэ ба бүдүүнээр хазайлгаха ябадалнуудтай эрид шангаар тэмсэжэ, энээнһээ хойшо хамтынгаа ажалые зүбөөр хүтэлхэ замыемнай заажа үгэһэн байгаа.

Манай колхоздошье үнгэрэгшэ жэлнүүдтэ Уставай заабариие убайгүйгөөр эбдэжэ, хамтынгаа үнэтэ зөөриие үриһэн мунайдаһан ушар баримтануудаа яһала олон байгаа һэн.

Мүнөө сүүдлүүлһэн Даба-Дагба Дамбаев түрүүтэй урдань байһан правлени хадаа, колхозойнгоо ажалые өөдэнь татаха гэжэ бүри оролдоогүй, миил өөһэдынгөө «хара аминай» хэрэгые харадаг байгаа һэн. Тэрээн дээрэһээ ажалнай ехээр һарнижа, мүнөө болоходо тэрэнэй хойшолонтой тэмсэхэ хэрэг гараба.

Жэшээнь, 1946 ондо олзо ургасамнай тон бага байжа, колхознигуудай ажалта үдэр бүхэндэ миил 10 мүнгэнһөө ондоо юушье хүртөөгүй байха юм. Малажалай продукци гүрэндэ тушааха уялганууудаа болзорһоонь хэзээ түрүүн дүүргэһэн аад, һү тоһон гэжэ бүри хуряагдаагүй, аарса гэжэ абтаагүй байшоо. Энээнэй урда тээ манайда тоо бүридхэл гээшэ хэгдэдэггүй байһан хадань, хаана ямар продукци хэды шэнээн абтаһаниие толорхойгоор тооложо гаргахын аргагүй байба.

Мүн тэрэшэлэн зүб севообородтой болоогүй, газараа муугаар элдэһэн ба агротехникын заабариие хэрэгсээнгүй байһанай гэмээр таряанай ургаса даншье бага байба. Хэдэн олон үнеэд ба гүүд һубайрба. Мүн тэрэшэлэн огород, зүгын ажал гэхэ мэтын шухала һалбаринууд олзо оруулаагүй байшоо.

* * *

Үнгэрэгшэ жэлэй үрэ дүнгүүд нимэ өөдэгүй муу байһан хадань, бидэнэр урма зоригоо хухаржа тунхариха бэшэ, харин энэ жэлдэ ажалаа шэнэдхэн табяад, олзо ургасаа дээшэлүүлхэ болон адуу малаа олошоруулан үсхэбэрилхэ ёнотой байһамнай мэдээжэ. Тиигэжэ хүдэлмэреэ һайжаруулхые большевистскэ парти бидэннһээ сэхэ эринэ.

Мүнөө үедэ бидэнэй үмэнэ хоер гол шухала зорилго табигдаад байна гэбэл: адуу малаа тобир һайнаар ондо оруулжа, түлыснь бүрин бүтэнөөр абаха болон хабарай таарилгые зэбсэг түгэлдэрөөр уттажа, тэрэниие саг болзор соонь шанар һайнтайгаар үнгэргэхэ ябадал болоно.

Бидэнэр мүнөө жэлдэ ороһото культурануудай тарилгаһаа гектар бүриин 9 центнерһээ доошо бэшэ ургаса абаха зорилго табинабди. Ушар иимэһээ, энэ хабарай тарилгын хүдэлмэриие урда-урдынхиһаа эмхитэйгээр, хаһа саг соонь, агротехникын заабаряар хэхэ ёнотой байһамнай мэдээжэ. Мүнөө үедэ тарилгада бэлэдхэхэ тушаа үшөө нилээд ехэ юумэ хэхэ ёнотой байнабди гэбэл: түбхын түрүүндэ үрһэнэй фондые хүсэлдүүлжэ, тэрэниие һайн шанартай болгожо сэбэрлэхэ, хомут тоног ба тэргэ гэхэ мэтые хүсэд бэлэн болгохо, полевой станууды һэльбэн заһажа, таатай зохидоор түхеэрхэ, мори унаагаа бэлдэхэ шухала.

Мүн тэрэшэлэн ефремовско-шурыгинска ба луговодческо звенонуудай хүдэлмэриие һэргээжэ үндэр ургасын түлөө тэмсэл хэжэ эхилхэ саг тулаа.

Манайда хожомдожо ябаһан һалбаринууд бии байха тула, тэдэниие урагшань татажа, колхозоо ашаг олзо үгэдэг болгохо хэрэгтэй. Жэшээнь, энэ жэлдэ 13 гектар огород тарижа, овощной болон бахчева культурануудые элбэгээр ургуулха, зүгын ажалһаа мед ехээр суглуулжа абаха, гахай ба шубуу үсхэбэрилхэ ажалаа эрид һайжаруулха гэжэ үйлэдбэриин финансова түсэбөөр хараалагдаа.

Энэ жэлдэ үбһэ тэжээл дутамаг байбашье һаань, бидэнэр 1000 гаран центнер үбһэ худалдан абажа, мүн зарим малаа бэлшээжэ, дотороой ресурсьуудые хэрэглээд байхадаа адуу малаа барагтай һайнаар ондо оруулха бэзэбди гэжэ һанагдана. Тиихэдэ манай правлени болбол малай түл абалгада һайнаар бэлэдхэхэ тушаа хэмжээ абажа байна. Нарай малаа байлгаха байра байдал түхеэрээбди. Хүсэ муутай малнуудаа илгажа, шэмэтэй һайн тэжээл үгэдэг болоод байнабди. Юрэ адуу малай түл хадаа хабар дулаан болоһон хойно хүлеэгдэнэ. Дары дээрэ ороидоо 28 үнеэд тугаллаад байна гээшэ.

Энэнһээ хойшо бидэнэр дотороойнгоо арга-боломжые хүсэд хэрэглэхэ ба тоо бүридхэлые һайнаар хүтэлхэ гүхай онсо анхаралаа табиха ёнотойбди. Колхозой ажахыда туһа нэмэри болохо нэгэшье грамм продукт, нэгэшье мүнгэ хамтын хэрэгһээ гадуур үригдэхэ ёногүй.

Колхозойнгоо ажахые дэбжүүлхын түлөө ороһохын хажуугаар культурно болбосон байдалтай болоҳо гэжэ һаналаа табиха ёнотой байнабди. Тиимэ тула колхозно гидроэлектростанциие барижа дүүргэхэ. арбаад үрхэ айлнуудые центр дээрээ нүүлгэжэ түбхинүүлхэ, нютагайнгаа һүргуулиие жэшээ харуулмаар болбосон болгохо, Олзон нютаг хүртэрхи харгы заһаха, Баянгол дээрэ шэнэ хүүргэ бариха, колхозойнгоо садые һайжаруулха гэхэ мэтын ехэхэн ажал бүтээхэ гэжэ һанаашалаад байнабди.

Хамтынгаа ажалые өөдэнь татахын түлөө бүхы арга-боломжоо хэрэглэжэ, колхознигуудай үнэн сэдьхэлээ нэгэдэжэ эмхитэй һайнаар ажаллаад байһан сагта эдэ гол шухала зорилгонуудые бэелүүлжэ. ВКП(б)-гэй ЦК-гэй февральска Пленумэй тогтоолые хүсэндэнь хүргэхэ тушаа нилээд ехэ юумэ бүтээхэмнай лабтай.

1947 ондо

Бүтээгдэхэ юумэнь:

Энэ жэлдэ 1000 гектар ороһото культурануудай тарилга хэжэ, гэрээнһээ дунда жэшээгээр га бүриин 9 центнерһээ доошо бэшэ ургаса абаад, гүрэндэ тушаалга, үрһэ хаалга ба бусад фондуудые байгуулжа дүүргээд байхадаа, ажалта үдэр бүхэндэ 3 килограммһаа бага бэшэ ороһо хубаахаар хараалагдана.

* * *

Үйлэдбэриин-финансова түсэбэй ёноор колхозойнгоо бүхы ажалай һалбаринуудые ашагтай һайнаар хүргөөгөөд байхадаа, 871.310 түхэриг олзо оруулха гэжэ хараалагдаад байна. Тиигэбэл 1946 ондо ажалтаа үдэр бүхэндэ ороидоо 10 мүнгэ хубаһанайнгаа орондо 1947 ондо—1 түхэриг 78 мүнгэ хүртэхэ болоно.

* * *

Гильбэри гэжэ гол дээрэ недондо баригдажа эхилһэн колхозно гидроэлектростанциин барилга мүнөө жэлдэ дүүрэхэ юм. Тиигээд байбал колхозой клуб, һургуули, конторо болон колхознигуудай гэр байшангууд, адуу малай фермэнүүд барандаа электрическэ гэрэлээр ялархаа байна.

* * *

Мүнөө жэлдэ овощь ба хартаабха ехээр ургуулхын хэмжээ абтажа байна. Хамта 13 га огород тариха юм. Тиихэдээ энээнэй урда тээ һайнаар ургадаг байһан арбуз мэтын бахчева культурануудые тарижа, огородһоо олзо ехээр оруулха гэнэ.

* * *

Гильбэри гэжэ гол дээгүүр шэнэ хүүргэ баригдаха ба 15 километрын тухай газарта байһан Олзон гэжэ нютаг хүртэр харгы заһагдаха, колхозно сад һайжаруулагдаха болоно.

Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Советтэ

Мартын 18-ай заседани

Түрүүлэгшээр Э. Бевин һууба. Министрнүүдэй Совет болбол Германидахи Контрольно Советдэй элидхэлэй экономическа принципүүд ба репарацинууд тухай бүлэгые зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлбэ.

Ж. Бидогой хэһэн мэдүүлгэ

Ж. Бидо үгэ хэлэжэ эхилхэдээ Германска проблемэтэй холбогдоһон экономическа принципүүд тухай французска делегациин һанал бодолынь хадаа, аюулгүй байха тухай оролдохо ябадалһаа үндэһэлнэ гэбэ. Французска делегаци болбол Германи гээшэ дайн сэрэг бэлэдхэхын тулада өөрынгөө ажаүйлэдбэриин ресурснууд ба байгаалиин баялигуудые дахин хэрэглэжэ шадахагүй болоһой гэжэ хүсэхэ байна.

Французска правительство хадаа Рурска ба Рейнскэ областьнуудта тусгаар гурим журам тогтоохые, мүн тэрэшэлэн Саарска областьдо тусгаар гурим журам тогтоохо шухала гэжэ тоолоно.

Бидо болбол Германиин сэрэгэй потенциалые усадхаха гэжэ баадхаба. Нүүрһэ малталгые тон ехэ болгохо ба тэрэ малтагдаһан нүүрһэнэй тусгаар хубиие союзна гүрэнүүдтэ һара бүри гаргажа байха уялгые Германи дээрэ тохохо шухала. Энэ хэрэгые мүнөө хэлсэгдэжэ байһан договорой үндэһэн зүйлнүүдэй нэгэниинь гээшэ гэжэ французска делегаци хараха байна. Германиин мэдэлдэ орхигдохо нүүрһэнэй хэмжээ хизаарлагдаха ехотой. Тэрэнэй ушарынь хадаа, нүүрһэн гээшэ сэрэгэй индустриин үндэһэ һуури болохоһоо гадна, Германиин агрессиһээ хохидоһон гүрэнүүдые һэргээн бодхоохо хэрэгтэ Германи өөрөө тиигэжэ туһалха ехотой байнабшуу.

Хээзээ бүхэндэ хизаарлагдаха байһан ажаүйлэдбэриин һалбаринуудай дунда булад шудхалгын ажаүйлэдбэри тон түрүүшын һуури эзэлхэ болоно. Булад шудхалгын ажаүйлэдбэриин бүтээн гаргаха хэмжээнь 1946 оной март һарада Контрольно Советдээр тогтоогдоһон хэмжээнһээ нилээд үлүү гараха зэр гэгүй.

Германиин экономическа нэгэдэл тухай асуудалда орожо хэлэхэ зүүрааа. Бидо болбол олон ондоо зононуудай главнокомандалагшад хадаа, 1946 оной март һарада зохеогдоһон түсэбэй хэмжээнһээ хэтэрхы ехээр ажаүйлэдбэриие хүлээгэһэн байна гэжэ мэдүүлбэ; олон ондоо зононуудай главнокомандалагшад хадаа, ажаүйлэдбэриин түхеэрэлгэнүүдые үгэхэ туулаа репарацийн программын дүүргэлтые мүн лэ хэйшолуулжа байна. Французска правительствын табиха байһан нэгэн шухала условинь хадаа Саарска область гээшэ Франциин экономическа ба валютна системэдэ дары оруулагдаха ехотой гэхэ һаа бэшээрынь хилын саана байгаа хамаг бүхы немецкэ капиталовложениие абаад байна гэжэ мэдэхэбди. Мүн тэрэшэлэн Германиин худалдаа-наймаанай флодой нилээд ехэ хубинь Великобританиин ба США-гэй гарта оронхой байһаниинь мэдээжэ. Германиһаа американецууд ба англичанууудай абаашаһан тон үнэтэ хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүд бага бэшэ байнабшуу. Энэ хадаа үргэн олондо мүн лэ мэдээжэ. Тиигээд баһа угаа олон үнэтэ немецкэ патентнүүд болон үралан зохеоһон зүйлнүүд Холбоото Штадуудта ба Великобританида ороод байһаниинь мэдээжэ. Холбоото Штадуудта болон Великобританида шэлжэн ороод байһан эдэ бүхы немецкэ эд зөөриие сэгнэхэ болоо юм һаа, хэблэл газетэнүүдэй мэдээсэлээр хадаа, 10 гаран миллиард доллар болохо байнабшуу. Энэнь репараци бэшэ юун гээшэб? Энэ хадаа холбоото Штадууд болон Великобританиин абаад байһан горьтой ехэ репарацинууд гэжэ тоолонгүй байхын аргагүй. Эчээн тухай тэдэнэр хэлэнгүй байха гэжэ оролдодог байна. Теэд айхабтар ехэ газар нютагаа эзэмдэгшэдтэ тонуулаад байхадаа Советскэ Союзай эрийһэн репарацинууд тухай яһала ехэ үгэ хүүр гаргана ха юм.

— Тэрээнһээ гадна, хэнэйшье мэдэхээр, мүнөө германска ажаүйлэдбэриин бүтээжэ байһан продукцяар үгтэһэн репарационно түлбэринүүд Америкын Холбоото Штадууд, Великобритани ба Франци худар ошожо байна гэбэл — олон миллион тонно нүүрһэн, урда германиһаа модон гэхэ мэтын товарнууд болоно. Эдэ бүгэдэ юу гэршэлнэб гэхэдэ, баруун оронуудшье репараци абахагүйбди гэнэ бэшэ, харин энэ талаар здибхитэйгээр оролсожо байнабшуу. Тиимэ хадань, гансал Советскэ Союз гээшэ репараци абахые хүсэнэ гэһэн хэбэртэй болгожо яабашье болохогүй.

Бевин дахяад үгэ абажа, гэмнэлтэ гээшэ хэрэгтэмнай туһалхагүй юм гэжэ үсэгэлдэр Маршаллай хэлэһэниие зүбшөөхэ байһанаа тэмдэглэбэ. Бевин болбол Молотовой харуулһан ушар баримтануудые арсаха һэдэлгэ гаргаад, Великобританиин болон Холбоото Штадуудай абаһан репарацинууд тухай советскэ хэблэл газетэнүүдтэ тунхаглагдаһан тоо мэдээнүүд һэжэгтэй байна гэбэ. Тэрэ хадаа патентнүүд тухай асуудал дээрэ тогтожо хэлэхэдээ, немецкэ патентнүүд Англиланом соо тунхаглагдаһан ба энэ ном гээшэ хэндэшье байжа болохо бэзэ гэхэ һанаатай. Бевин болбол Союзнигууд хоорондын Репарационно Агентствын һаналые Совет дээрэ дуулахагүй, харин энэ асуудалые орлогшонорой үзэмжэдэ дамжуулан үгэхэ гэжэ дахяад баадхаба.

Баруун зононуудта репарацинуудай түлэлгын ямар байдалтай байһан тухай мэдүүлгые Совет дээрэ дуулаха гээшые эндэ гансал Бевин арсаба гэжэ **Молотов** тэмдэглэһэн байна. Гэмнэхэ ба һөөргэ гэмнэхэ гээшэ хэрэгтэ туһа болохогүй гэжэ Маршаллай хэлэһэн ба Бевинэй зүбшөөһэн тэрээн тухай хэлэхэ юм болоо һаа, ямаршье үндэһэ баримтагүй байна. Тиигэжэ бэе бэеэ гэмнэлсэхэ хэрэггүй байһан тухай хэлэжэ байтараа, Маршалл болбол ямаршье үндэһэ баримтагүйгөөр Советскэ Союзые гэмнэжэ, олон табан юумэ хэлэһэн байха юм. Советскэ делегаци тухай хэлэхэ болоо һаа, тэрэнэй һаналынь ямар байнаб гэхэдэ, Министрнүүдэй Совет гээшэ түрүүн хамтаржа гаргаһан шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ тушаа гараһан дутуу дунда зүйлнүүд ба эбдэһэн ябадалнуудые элирүүлхэ уялгатай байна. Хэды аягүй болохо байгаашье һаань, үнэн юумэһээ айһанай хэрэггүй.

Великобританиин болон Холбоото Штадуудай хэды шэнэон репарацинуудые абаһан тухай тоо мэдээнүүд гансал советскэ хэблэл газетэнүүдтэ тунхаглагдаад байна бэшэ, советскэ хэблэл хадаа американска, германска болон бусад хэблэлдэ гараһан мэдээсэлнүүдые дам хэрэглэжэ тунхаглаһан байгаа. Немецкэ патентнүүд тухай асуудалые хэлэхэ юм болоо һаа, энэ асуудалые һайса мэдэхэ Джон Грин гэгшын мэдээсэл тунхаглагдаһан юм. Грин гээшэ США-гэй худалдаа-наймаанай Министерствын дэргэдэхи соносхолой бюрогой харюусалгата секретариин түшаал даажа байдаг юм. Тиигээд Грин гэгшэ олоной дунда үгэ хэлэхэдээ, Холбоото Штадуудай абаһан патентнүүд айхабтар ехэ үнэтэй юм гэжэ тэмдэглэһэн ба тэрэнь репараци түлэлгэдэ абтаба гэжэ зааһан байха юм.

Дүүргэлтэ дээрээ, **Молотов** болбол патент гээшэ баруун союзнигуудай абаһан репарацинуудай миил нэгэ статьянь болоно гэжэ тэмдэглэбэ. Германиин түлбэридэ оруулжа баруун державануудай мүнөө абаад байһан эдэ бүхы ехэхэн германска үнэтэ зөөринүүд тухай мартажа болохогүй гэбэ.

Энээнэй һүүлээр, **Маршалл** болбол Холбоото Штадууд гээшэ буляагдан абтаһан немецкэ алтые эдлэхэ эрхэтэй болоодүй байна гэжэ тэмдэглэбэ. Тэрэнэй хэлэһээр хадаа. Холбоото Штадууд гээшэ энэ алтые миил баряад лэ байна. Тэрэ хадаа буляагдан абтаһан германска патентнүүд тухай тоо мэдээнүүд Холбоото Штадуудта хэблэгдэжэ байдаг юм гэжэ мэдээсэбэ. Дам саашаа Германидахи ээмдэлгын американска зоноһоо гараһан продукциин түлөө Холбоото Штадууд мүнгэ абакагүй гэжэ мэдүүлбэ.

Бидо үгэ хэлэхэдээ, французска правительство гээшэ германска ажаүйлэдбэриин гаргажа байһан продукциһаа репарациин түлөө эд товар Германиһаа абаагүй байна гэбэ. Германиһаа Франци худар абаашагдажа байһан товарнуудтэрэ тоодо нүүрһэнэй түлөө долларраар түлэдэг байнабди.

Министрнүүд болбол Союзнигуудхоорондын Репарационно Агентствын түлөөлэгшэдэй мэдүүлгые дуулахыень өөрынгөө Орлогшонорто даалгаха гээд үгээ нэгэдэбэ.

Репарационно асуудал тушаа США-гэй позици тухай

Заседаниин эсэстэ. **Д. Маршалл** болбол репарационно асуудал тушаа США-гэй баримталһан позици тухай мэдүүлгэ хэбэ.

Маршалл болбол 1945 оной августын 9-дэ США-гэй президент Трумэнэй Берлинскэ Конференциин шиидхэбэри тухай США-гэй правительствын һанал бодолые хэлэһэн үгэ соohоо эшэ татаба. Тэрэнэй хойто тээ США-гэй гүрэнэй секретарь Бирнс болбол репарационно асуудал тушаа Берлинскэ Конференциин шиидхэбэри гээшэ Крымскэ конференци дээрэ уридшалан хэлсэгдэһэн юумые гараһан юм гэжэ Маршалл һануулһан байна.

— Холбоото Штадуудай правительствын позицинь ямар байнаб гэхэдэ, тэрэ хадаа Ялтада уридшалан хэлсэгдэһэн аад, Берлинскэ Конференци дээрэ баталагдаһан хэлсээниие баримталха юм гэжэ Маршалл хэлээ. Бидэнэр хадаа Берлинһээ Ялта тээшэ бусахагүй байнабди гэбэ.

Энээнэй һүүлээр **В. М. Молотов** болбол Берлинһээ Ялта тээшэ сухариха гэжэ эндэ хэншье хэлээгүй гээд тэмдэглэбэ. Зүгөөр, репарацинууд тухай асуудал тушаа Берлинскэ Конференциин шиидхэбэри гээшэ Ялтинска конференциин гараһан шиидхэбэриин ehоор абтаба гэжэ сэхэ бэшэгдэнхэй байһан тухай һануулха хэрэгтэй гэнэ.

Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй орлогшонорой Германи тушаа зүблөөн дээрэ

Эб найрамдалай договорой бэлэдхэлэй процедурые зүбшэн хэлсэлгэ

Мартын 17-ой заседани

Мартын 17-до гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй орлогшонорой зүблөөн Германитай баталагдаха ehотой эб найрамдалай договорой проектын бэлэдхэлэй процедурые зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлүүлбэ. Берлинскэ хэлсээнүүдэй ehоор хадаа эб найрамдалай договорые бэлэдхэхэ уялга гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Советтэ даалгаһан болобошье, энэ зүбшэн хэлсэлгын үедэ США ба Великобританиин түлөөлэгшэд берлинскэ хэлсээнүүдэй гол принципүүдтэ зүрюу хэдэ хэдэн дурадхалнуудые оруулһан байна.

США-гэй делегат Мэрфи гэгшэ, жэшээлхэдэ, эб найрамдалай договор тушаа консультацинуудта гансаханшье союзна гүрэнүүдые бэшэ, Германитай хүршэ гүрэнүүдые гэхэ гү, али Германида эсэргүү хамтын тэмсэлдэ өөһэдынгөө зэбсэгтэ хүсэнүүдээр хабаадалсаһан гүрэнүүдые бэшэ, харин Германида дайниие ehо тэдыгээр сонссоһон гүрэнүүдые баһа хабаадуулха гэжэ дурадхаба. Мэрфи гэгшэ тэдэ бүхы гүрэнүүдые консультативно-информационно зүблөөнэй составта оруулхые дурадхаһан байна.

Энэ дурадхалынь Кув де Мюрвилль (Франци) гэгшын талаһаа арсагдажа тэрэ хадаа дурсагдагша зүблөөниие ямар нэгэн парламентарна ассамблейда адли болгоходо таарамжагүй гэбэ.

Советскэ делегат А. Я. Вышинский энэ дурадхалые тэрэшэлэн арсаба. Бүлэг демократическа гүрэнүүдэй фашизмтай үсэд шанга тэмсэл ябуулжа байха үедэнь гитлеровскэ Германитай зарим нэгэн гүрэнүүд өөһэдынгөө харилсаануудые ehо тэдыгээр таһалаад Германитай тэмсэнгүй хажуу талада байжа байһаниие Вышинский һануулна. «1945 оной апрелиин 26-да арай гэжэ зүрхэлэжэ Германида дай соносхоходонь майн 8-да Германиин капитулировалһан ушарые Турциин жэшээ дээрэһээ абажа харахада мартагдашагүй байна—гэжэ Вышинский хэлэбэ.—Энэ жэшээ тон һонирхолтой байна. Һаяхан американска нэгэ ехэ ажал-ябуулгаша болбол үнгэрэгшэ дайнда Турциин эзэлһэн үүргэ тухай хэлэхэ зуураа энэ дайнда тэрэниие өөхэжэн таргалаа гэжэ хэлэһэн байгаа. Германитай Турциин талаһаа амжалтатайгаар хромоор худалдаа-наймаахэгдэһэниие энэ ажал-ябуулагша хараандаа абажа хэлэһэн байна. Ород арадай хошон үгэ соо нэгэ иимэ үгэнүүдые хэлсэдэг юм: «Тит, Тит,—ерэжэ таряа сохииш!» гэжэ нэгэ хүниие дуудахадань «Минии дотормни үбдэнэ» гэжэ Тит харюусаба. Тиихэлээрнь «Тит, Тит наашаа ерэжэ каша эдииш!» гэжэ тэрээндэ хэлэхэдэ «Алим даа, минии ехэ халбагамни?» гэжэ Тит асууба. Теэд тэрэмнай иимэрхүү юумэ болошохогүй гээшэ аал?» Вышинскиин харуулһан энэ үльгэр жэшээ зал соо байгшадые ехээр хүхеэбэ.

—Фашистска Германида эсэргүү тэмсэлдэ горьтойхон ехэ туһаламжа үзүүлһэн зарим гүрэн юрэнхы тогтоогдоһон солол хэжэ болохотошинский үгээ үрэ Жэшээлхэдэ, Иранние хэ байнаб. Тэрэнэй сэрнүүд болбол гурбан гүрүүнэрэй тусхай деклар нэгдэһэн байха юм. Тиигүрэнүүдтэ онсо өөр уряалбабди гэжэ хэлэ уряалхада болохо бай Германиин талада байшье хожом союзнигуу орожо фашизмда эсэргү хабаадалсаһан гүрэнүүд шэдтэ өөһэдынгөө һана хэлэхэ аргые эб найрам ворой проектын бэлэдхэ той шата дээрэ олгохы нажа үзэмээр гэжэ Жэшээлхэдэ Румыни бо визиие Германиин урда байна. Тэрэшэлэн Болг ханшье хэмжээтэйгээр нида эсэргүү тэмсэлдэ далсаһан Италиие хара наб.

Зүблөөндэ хабаадагша скиин эдэ дурадхалнуу бэ. Консультативно-инфо зүблөөнэй хүдэлмэридэ ха ehотой гүрэнүүдэй нуудые тодорхойгоор т рэг эб найрамдалай дог лэдхэлэй процедурын юр талаглаха саг хүртэрнь лагдаба.

Энэ зүблөөн хадаа гор найрамдалай договор т нистрнүүдэй Совелэй саг комитедүүдэй состав тух лые зүбшэн хэлсэлгэдэ э бо.

Удаадахи заседани д асуудалые зүбшэн хэлсэ жэлүүлэгдэхэ байна.

Мартын 18-ай заседани

Германитай баталагдаха ehотой эб найрамдалай договорой проектые бэлэдхэхын тулада хүдэлмэришэ органууд болохо ehотой—министрнүүдэй советдэй саг үргэлжын комитедүүдые байгуулха тухай асуудалые гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй орлогшонорой зүблөөн мартын 18-да хэлсэһэн байна. Саг үргэлжын дүрбэн комитедүүдые байгуулхые министрнүүдэй советдэ һайшаан дурадхаха гэжэ шиидхэгдэһэн байна гэбэл: Германиие политическэ ба конституционно талаар эмхидхэхэ комитет; территориальна хубилалтануу ба тэдээнтэй холбоотой асуудалнуудай талаар комитет; Германиие экономическа талаар эмхидхэхэ ба репарацинуудые эрхилхэ комитет; буу зэбсэгые хуряаха ба демилитаризацилха талаар комитет.

Саг үргэлжын комитедүүдэй состав тушаа зүблөөндэ хабаадагшад өөһэдынгөө түрүүшын позицинуудые баримталба. Советскэ ба Французска делегацинууд саг үргэлжын комитедүүдые дүрбэн державануудай советдэй членүүдэй түлөөлэгшэдһөө байгуулха гэжэ дурадхаба; США-гэй делегаци эдэ комитедүүдые дүрбэн державануудай түлөөлэгшэдһөө, тэрэшэлэн «арбан найма гү, али арбан юһэн союзна гүрэнүүдэй зохистой тооной түлөөлэгшэдһөө байгуулхые дурадхаба; Великобританиин делегаци хадаа дүрбэн державануудай түлөөлэгшэдһөө гадна, эдэ комитедүүдтэ һайн дураараа хабаадалсаха хүсэлтэй союзна гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд комитедэй состав соо орохо ehотой гэжэ уридшалан дурадхаба.

Кув де Мюрвилль гагшэ дүрбэн агууехэ державануудай—Министрнүүдэй Советдэй членүүдэй түлөөлэгшэд зүбхэн лэ саг үргэлжын комитедүүдэй состав соо оролсохо ehотой гэһэн французска делегациин дурадхал Потсдамска шиидхэбэринүүдэй заабаринууда таарана гэжэ тэмдэглэбэ. «Гэбэшье потсдамска шиидхэбэринүүдээр өөһэдынгөө ехээр үялгалнабди гэжэ харуулха хүсэлтэй бэшэ байнабди,—гэжэ хэлэбэ. —Харбаа минии нүхэдни тэдэ шиидхэбэринүүлые һайн тээшэнь болгохоор хубилгахаяа хүсөө һаань би баяртайгаар зүбшөөрхэ һэмби». Энэ мэдүүлгэ тушаань советскэ делегат А. Я. Вышинский иимэ ажаглал хэбэ: «Теэд энэмнай һайн тээшээ, урагшаа хэгдэһэн алхам болохо гү, али гэдэргээ хэгдэһэн алхам болохо гү гэжэ асуудал гарана. Берлинскэ шиидхэбэринүүдһээ хажуу тээшээ хэлбэрин гараха гээшэ һайн тээшээ бэшэ, харин муу тээшээ хүсэһэн ябадал болохо гэжэ Советскэ Делегаци тоолоно. Үргэн конференци дээрэ дүрбэн державануудай нүлөөлгэнь, тиимэһээ харюусалганшье үгы болгоолохо шахуу болохо һэн тулаань эб найрамдалай договорой бэлэдхэлые тэрэ үргэн конференциин үзэмжэдэ табиха гэдэг британска дурадхал болбол гэдэргээ сухариһан муу алхам болохо байна».

Вышинский болбол шиидхэбэринүүдые ямар заар шалгаха гэдэгээ таа байһыень тэмдэглэбэ. Үзэргүүдэй Министрнүүд болбол эб найрамдалай нуудые бэлэдхэхэ хэрэгтэй хубитые оруулха гэһэн сон нүүдэй үнэн зүйтэй хүсэл тойгоор хангаһан байха хэрэгтэ союзна гүрэнүүдэй дүрбэн янзаар хабаадада бии болонхой гэжэ һануу дэхеэр, Берлинскэ кон шиидхэбэринүүд соо юу гэхэдэ: «Советтэ хаба гүрэнэй тон хэрэгсэлтэй Советдээр хаража үзэхэдэ асуудалые зүбшэн хэлс шэнжэжэ үзэхэдэ хабаа тулада өөһэдынгөө түлө эльгээхээр үряалгаһан б той». Хоердохеор, орлогшо бол союзна правительст информационно-консультат лөө хэхэ гэжэ хэлсээл нэй хүдэлмэридэ бүхы сою нүүд гэхэ гү, али Германи гүү ниитын тэмсэлдэ өөһэдынсэгтэ хүсэнүүдээр оролсоо нүүд хабаадалсаха ehо Гурбалахяар, Министрнүүдэй эб найрамдалай догово ектые бэлэдхээд байхар проект эб найрамдалай ко дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ. Т дэнь өөрынгөө зэбсэгтэ хүс Германида эсэргүү дайлалл юзна гүрэнүүд баһа хаба байна. Дүрбэдэхеэр, энэ о раль соо Лондондо болоо гээр хэрэгсэлтэй гүрэнүүдэ жануу Гадаадын Хэрэгүү нистрнүүдэй орлогшонорой дээрэ дуулагдажа болохо б

Сохом хэрэгсэлтэй асу дые шэнжэлэн үзэхын тула гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдые тедүүдтэ уряалха гэһэн дур зүбшэн хэлсэхээр Советск пи бэлэн байна гэжэ Вы хэлэбэ. Гэбэшье, саг үргэ митедүүдые—Министрнүүдэй хүдэлмэриин энэ орг арсалдаа буляагдаанай болторынь үргэдхэхые Сове легаци уридшалан эрид «Элдэб һанал үзэлнүүдтэй рэнүүд саг үргэлжын комит хабаадалсадаг болоо һаань хэрэг бүтэмжэтэй оршон б бии болгожо шадагдахагүй тедүүдтэ хабаадалсаха ябал нэгэн гүрэнүүдтэ үгтэһэн ш тэрээндэ үлэмжэ ямба хүн һэн ушар бэшэ. Американска лийска делегацинууд бодо хүдэлмэриие үргэн соста ябуулха гэжэ дурадхана. Т хүдэлмэриие тиимээр ябуу лохогүй. юуб гэхэдэ тэдэ дүүд бодото хара хүдэлмэ хилхэ ehотой байна».

Французска делегат Кув вилль гэгшэ советскэ де юрэнхы дээрэ зүбшөөрбэ. (

Харюусалгата ред
орлогшо Д. Д. ЛУБС

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС. Улан-Удэ Умэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23, АТС—1-80; зам. редактора—23; ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной и комсомольской жизни; сельского хозяйства—3-23 (2 зв.), культуры и быта, промышленности и транспорта—4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв.); об'явлений—2-64 (2 зв.).

Н—00318. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР. Тираж